

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 18.

Lördagen den 17 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 174, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst; och

till statsutskottet propositionen nr 169, angående inköp av mark till broslagningsplats för Bodens ingenjörkår.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 175, angående 1. och 2. flygkårens förläggning överlämnades propositionen i vad den avsåge flygkårens förläggning till statsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Härefter remitterades:

till statsutskottet propositionen, nr 176, angående försäljning av viss del av Västgöta och Skaraborgs regementens förutvarande mötesplats Axvalls hed; och

till jordbruksutskottet propositionen, nr 177, angående försäljning av vissa delar av Vännäs lägerplats.

§ 2.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 450 av herr *Spångberg m. fl.*; samt

nr 451 och 452 av herr *Johanson* i Stockholm *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 453 av herr *Johanson* i Stockholm *m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionen nr 454 av herrar *Lilliecreutz* och *Hedlund* i Häste;

till behandling av lagutskott motionen nr 455 av herr *Månsson* i Erlandsro;

till jordbruksutskottet motionen nr 456 av herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.*;

samt till behandling av lagutskott motionerna:

nr 457 av herr *Grapenson*; och

nr 458 av herr *Hedvall*.

§ 3.

Härpå föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 10 och andra lagutskottets utlåtande nr 22.

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 18.

§ 4.

Herr statsrådet *Thyrén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 178, med förslag till ändrad lydelse av § 17 riksdagsordningen; och
nr 183, med förslag till ändrad lydelse av §§ 3 och 9 riksdagsordningen.

Dessa propositioner bordlades.

§ 5.

*Om upp-
hävande av
förordningen
angående
nöjesskatt.*

Till avgörande företogs bevillningsutskottets betänkande, nr 13, i anledning av väckta motioner om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats två inom andra kammaren väckta motioner, nämligen:

nr 262 av herr *Västberg*, som hemställt, att riksdagen måtte besluta att från och med den 1 juli innevarande år upphäva förordningen av den 30 maj 1919 angående nöjesskatt; och

nr 349 av herr *Spångberg m. fl.*, vilka föreslagit, att riksdagen måtte besluta upphäva förordningen om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Spångberg: Herr talman, kammarledamöter! Då nöjesskatten år 1919 genomdrevs här i riksdagen, så skedde ju detta som bekant på initiativ av den socialdemokratiske finansministern herr Thorsson. Han förbisåg vid detta tillfälle fullständigt denna skattelags klasskaraktär och anförde i propositionen om förordningen bl. a., att den ständigt fortgående stegringen av statens och kommunernas utgifter nödvändiggjorde, att redan utgående skatter måste skäras och nya skattekällor uppsökas. Enligt herr Thorssons synpunkt låg det då nära till hands att i större utsträckning, än hittills varit fallet, taga, som det heter i propositionen, i anspråk den skatteförmåga som yttrar sig i utgifter för lyx eller nöjen. Nöjen jämfördes sålunda med lyx, och herrarna i utskottet delade vid den tidpunkten och synas även nu dela den uppfattningen att nöjen är detsamma som lyx. Jag skall nu inte bestrida att det kan finnas nöjen, som kunna jämföras med lyx. Men jag vill och vågar påstå att de nöjen som kunna kallas lyx kommer man överhuvud taget icke åt med denna nöjesskatt. Man är inne på en fullständigt grundfalsk tankegång, när man gör gällande, för att taga ett exempel, att en festtillställning anordnad av en arbetare- eller ideell organisation ute på landsbygden eller i någon stad i syfte att för organisationens arbete få något bättre ekonomi, att denna fest skall jämföras med lyx och därför beskattas. Man är fortfarande inne på samma falska tankegång, när man gör gällande att ett teaterbesök, ett biobesök eller ett besök på en konsert måste betraktas som en lyx, som mycket väl kan undvaras och som det bör läggas en slags straffskatt på.

Jag tror mig stå på ganska fast mark, om jag påstår att många, de allra flesta av de nöjen som denna straffskatt drabbar, i stället för att beläggas med skatt behövde ett visst understöd och även ibland erhålla ett visst understöd från kommunen. Emellertid ansågs det 1919 att dessa nöjen voro att hänföra till lyx, och därför skulle man med en skatt på desamma hjälpa upp kommunernas finanser.

Utskottet anför nu i sitt betänkande att precis samma skäl som i detta av-

seende förelägo 1919 allttjämt föreligga med oförminskad styrka. Det tyckes nu vara den enda hänsyn som utskottet har tagit, nämligen kommunernas finanser, som gör att man allt fortfarande vill behålla den här klasskatten. Men det kan då icke hjälpas, att jag måste ge uttryck åt den uppfattningen, att det tyckes mig — om jag än mycket väl förstår de borgerliga ledamöterna inom utskottet, att de ha underskrivit ett sådant betänkande — vara synnerligen anmärkningsvärt, att socialdemokraterna inom utskottet så enigt som här skett dela den borgerliga uppfattningen. Ty som ett faktum borde vi väl ändå kunna fastslå denna skatts klasskaraktär. Den drabbar det fattiga folket med mycket stor styrka, men den befriar de stora inkomsttagarna, kapitalisterna, de förtjänstgivande företagen, bankerna och andra, från att ge någon del av den inkomst, som kommunerna på den här vägen få in.

Finansministern beräknade år 1919, att skatten skulle komma att ge omkring 2 miljoner kronor pr år. Men det har visat sig att denna beräkning var tilltagen mycket i underkant, och i stället har det ju blivit en inkomst för kommunerna och städerna, som genom denna skatt influtit, till ett belopp av mellan 5,5 och upp till 8 miljoner kronor om året. Det är alltså ingen dålig gåva som de stora inkomsttagarna i det här fallet ha erhållit och som utskottet fortfarande vill välsigna dem med i fortsättningen. En beräkning, anförd såväl i den motion som jag har väckt som i herr Västbergs motion ger vid handen, att exempelvis Enskilda banken i Stockholm för 1926 gjort en vinst på 22,000 kronor tack vare nöjesskatten, som den eljest fått utbetala i direkt beskattning, och i stället har skattetungan drabbat Sockholms fattigare befolkning.

Jag vill ställa en direkt fråga till de socialdemokrater, som ha undertecknat det här betänkandet, om de verkligen i betraktande av de här siffrorna, som inte kunna bestridas från något håll, vilja förneka denna lags klasskaraktär. Det skulle ju kunna ha sitt intresse att i detta sammanhang få ett svar på den frågan.

Vi ha i våra motioner vidare påpekat, hurusom denna skatt är riktad mot Folkets Hus-företagen, mot andra föreningslokaler och mot folkparkerna ute i landet. Dessa arbeta under mycket svåra ekonomiska förhållanden, och deras kulturuppgifter — om man vill se saken från den synpunkten — förnekas väl knappast av någon och lär väl icke kunna förnekas av socialdemokraterna här i kammaren. Men nöjesskatten blir ett medel att pressa ut de pengar, som dessa företag så väl kunde behöva för sin verksamhet.

Vidare har denna skatt en rent kulturfientlig karaktär. Utskottet försöker, då vi påvisat detta i våra motioner, att bestrida den saken. Nu måste jag säga att utskottets motivering i den punkten vittnar om, att utskottets ledamöter torde ha känt sig ganska osäkra. Det heter i motiveringen härom bl. a. att »utskottet vill erinra därom, att varje kommun själv äger avgöra, huruvida sådan skatt skall uttagas inom kommunen, varjämte kommunen äger — med bibehållande av det inbördes förhållandet mellan skattesatserna — besluta om tillämpning av lägre skattesatser än de i förordningen högst medgivna samt, när skäl därtill äro, för visst fall eller beträffande vissa fall av nöjeställningar medgiva befrielse från skattens utgörande.»

Ja, det får jag säga, detta är varken ett bestridande av vad vi sagt eller ett medgivande av riktigheten därav, om det också närmast är att betrakta som ett försök till bestridande. Jag vill emellertid erinra herrarna därom, att, när man talar om lättheten att i vissa fall medge befrielse från nämnda skatt, detta nog skulle kunna gå för sig, om de kommunala myndigheterna vore en sådan enhet, som kunde anlägga sådana synpunkter och ett sådant hänsynstagande i ifrågakommande fall. Men nu bestå ju de flesta kommunala myndigheter, kommunalfullmäktige och stadsfullmäktigegrupper o. s. v., av en majoritet

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.
(Forts.)

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.

(Forts.)

av borgare och socialdemokrater och en minoritet av kommunister. Och även i de fall att partiställningen vore så avvägd, att kommunister och socialdemokrater utgjorde en majoritet inom dessa fullmäktigeinstitutioner, så brukar det ändå finnas tillräckligt många borgerliga socialdemokrater, för att man skall kunna neka bifall till en sådan framställning. Jag behöver bara taga Stockholm som bevis — jag skall ej alls räkna upp en mängd kommuner i landet i övrigt, där förhållandena äro enahanda. Men det är ett faktum, som jag ber att få fastslå, att nöjesskatten hindrar utvecklingen av en god nöjeskultur. Det torde vara svårt för någon att med bevis kunna förfäktat ett påstående i annan riktning. Jag kan som exempel nämna teatrarna. Det är allmänt bekant, vilka svårigheter teatrarna ha just nu. Och i det fallet skulle jag vilja rekommendera, utan att längre uppehålla mig vid den saken, en liten stunds studium av de samstämmiga uttalanden, som av teaterdirektörer här i Stockholm avgivits, och vilka uttalanden till viss del refereras i motionerna.

Utskottet tyckes nu till sist mena, att vårt påpekande av dessa olägenheter saknar grund, då det härvidlag anför, att »den omständigheten, att kommunerna i ökad omfattning kommit att anlita nöjesskatten, synes tyda på att densamma icke medfört olägenheter av den beskaffenhet motionärerna sökt göra gällande». Ja, mot detta utskottets slutsats tala emellertid de fakta, som vi peka på i motionerna och som utskottsledamöterna misslyckats i att motbevisa och som jag här ber att på det allra kraftigaste få understryka. Kommunernas benägenhet, som utskottet här hänvisar till, att i ökad omfattning anlita nöjesskatten, upphäver inte ett enda ögonblick denna skatts klasskaraktär och kulturfientlighet. Och jag vill ännu en gång säga, att det skulle vara mycket intressant att få höra utskottets motivering och bevisföring för dess påstående härvidlag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionerna.

Herr Osberg: Herr talman! Man kan ej fränkänna motionen ett visst berättigande i deras krav på slopande av nöjesskatten. Men när man nu en gång har fått denna skatt, så torde det kanhända vara skäl i att man icke alldeles brådstörtat kastar densamma över bord. Det blir nog ett spörsmål för framtiden att avgöra, i vilken form denna skatt skall utgå. Frågan är om man icke bör lägga om den till en statsbeskattning.

Men ser ju av den tablå som utskottet har delgivit kammaren, att det är icke oväsentliga belopp som inflyta från denna skattekölla. Om man t. ex. ser på de större städerna, så finner man här för Göteborgs vidkommande att skatten utgjort 566,047 kronor under senaste året, för vilken redovisning föreligger. Men trots detta kommer Göteborgs stad med framställning till statsmakterna om att erhålla lotterimedel för att uppföra ett konserthus efter det som staden förlorat genom brand. Man kan väl tänka sig att, då dessa belopp gå upp till 5 à 6 miljoner kronor för landets vidkommande, så vore det väl ändå riktigt att regeringen bleve den regulerande faktorn. Då skulle väl sådana samhällen, som vilja ha medel till mera ideella nöjen, såsom konsertlokaler o. s. v., vända sig till regeringen, så att regeringen i lugn och ro kunde pröva, om framställningarna vore berättigade eller icke. Det är lätt att tänka sig en mångfald andra saker också, som härvidlag borde hänskjutas till en sådan omprövning, såsom t. ex. understöd av förmånliga filmer, som kunde visas över hela landet etc. Det är många saker som kunde räknas upp i detta sammanhang; vi kunna tänka oss behovet för orkesterföreningar att få anslag av dessa medel o. s. v. Jag tycker verkligen det är något osympatiskt, när man vet, att de stora samhällena inhösta väldiga summor genom nöjesskatt, att man då av lotterimedel gång på gång skall förhjälpa de rikaste samhällena till erhållande av lokaler för sina nöjen.

Jag kan icke, herr talman, nu gå med på motionärernas krav om upphävande av denna skatt, utan måste tillstyrka bifall till utskottets framställning. Men jag har velat framföra denna tankegång för kommande tider. Jag tror ej det går för sig att låta det fortgå som hittills.

Jag har således för närvarande intet annat yrkande, herr talman, än om bifall till utskottets hemställan.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Till den siste ärade talaren vill jag bara säga, att hans yttrande ligger fullkomligt utanför det ämne, som beröres i motionerna. Motionerna gå ut på upphävande av den nu gällande förordningen angående nöjesskatt. Det spörsmål, som herr Osberg berörde — om att göra denna skatt till en statsskatt — avvisades av riksdagen 1921 och även så sent som 1927, då riksdagen avskog en i ämnet av herr Bengtsson i Norup väckt motion.

Vad sedan gäller de här föreliggande motionerna, så vill jag säga, att, när bevillningsutskottet gått att taga ställning till dem, så har utskottet icke rört sig i några »högre rymder» eller dryftat frågan om »kulturfientlighet» eller »icke-kulturfientlighet». Utskottet har enkelt och stillsamt gått att pröva, huruvida den situation, som förelåg 1919, då Kungl. Maj:t och riksdagen ansåg, att man på detta sättet finansiellt skulle hjälpa kommunerna, alltfört är vid handen, eller om den utveckling, som sedan ägt rum, har dragit undan grunden för riksdagens ständpunktstagande år 1919. Utskottet har såväl i det betänkande, utskottet avgav i fjol, som i årets betänkande inte kunnat komma ifrån det faktum, att utdebiteringen i medeltal för kommunerna har ökats under de senare åren, och att för många kommuner i vårt land läget faktiskt är svårare än det var, när denna lagstiftning infördes. Om kammarrens ledamöter vilja gå till ett allvarligt studium av den här föreliggande statistiken och titta t. ex. på de kommuner, som ha så pass hög uttaxering, att den ligger mellan 9 och 13 kronor, så skola de finna, att nöjesskatten för dessa kommuner spelar en mycket stor roll och att det icke är så enkelt att med ett enda penndrag bringa nöjesskatten ur världen. För t. ex. Avesta, som år 1926 hade en utdebitering av 11 kronor 80 öre per 100 kronors inkomst, skulle ett borttagande av nöjesskatten medföra en förhöjning av utdebiteringen med 22 öre. Ser man vidare på staden Boden, på Hedemora, på Katrineholm, på Östersund och på Luleå, för att inte nämna Oskarshamn med dess höga uttaxering av 13 kronor 50 öre, så måste man ju, när man går till ett allvarligt provande av denna fråga, komma till det resultatet, att saken inte är så enkel, att man utan vidare kan säga, att denna inkomstkälla är obehövlig och att vi därför kunna taga bort den. Utskottet har därvid icke gått in på frågan om denna mening är borgerlig eller icke borgerlig. Utskottet har valt till utgångspunkt läget vid lagstiftningens tillkomst år 1919 och undersökt, hur läget är i dag och därvid kommit till det resultatet, att utskottet icke kunde tillstyrka upphävandet av nöjesskatten.

Men när utskottet kommit till detta resultat, så innebär det, mina damer och herrar, ingalunda, att utskottet har sagt, att det icke finns kommuner, där läget är helt annorlunda. Om jag ser på samma statistik, som jag nyss hänvisade till, så finner jag, att i staden Sundsvall, som den ene motionären särskilt talat om, och i Stockholm m. fl. andra städer icke föreligger någon som helst svårighet att överföra nöjesskatten till den vanliga kommunalskatten. Därmed tror jag också, att jag besvarat herr Spångbergs fråga om vad socialdemokraterna i utskottet haft för motiv för sitt ständpunktstagande. Just på grund av dessa synpunkter och emedan utskottet erkänner, att det finnes städer, där nöjesskatten kan undvaras, så stryker utskottet, med större skärpa än vad utskottet gjort vid föregående tillfällen, just under detta, att

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.
(Forts.)

Om upp
hävande av
förordningen
angående
nöjesskatt.
(Forts.)

kommunerna ha i sin hand att besluta om nöjesskattens vara eller icke vara, att vidtaga vissa justeringar i skattesatserna samt till och med att i vissa fall medgiva befrielse från erläggande av nöjesskatt. Det finns enligt utskottets uttalande i detta betänkande inget som helst hinder därvidlag. Kommunerna ha full frihet att bringa nöjesskatten ur världen genom att överföra den till vanlig kommunalskatt. Men vad utskottet icke har velat vara med om är, att man — bara därför att nöjesskatten skulle kunna undvaras i Sundsvall eller i Stockholm eller i vissa andra städer — icke skulle taga någon som helst hänsyn till den mångfald av städer och andra kommuner, där läget är sådant, att det knappast med bästa vilja i världen är möjligt att i ett enda tag bemästra de svårigheter, som skulle följa med nöjesskattens avskaffande. Jag ber således att för kammarens ledamöter få framhålla, att vad som varit avgörande för utskottets ståndpunktstagande, det är lämplighetssynpunkten och just därför har med styrka av utskottet framhållits, att det föreligger möjlighet för varje kommun, som så önskar, att utan riksdagens ingripande ordna denna sak.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Västberg: Herr talman! Jag kan ju icke säga, att bevillningsutskottet berett motionärerna något särskilt nöje med sin utredning och sitt avslagsyrkande. Jag hade heller inte väntat mig, att motionen skulle komma att tillstyrkas, men däremot så förvånar det mig, att nöjesskatten kunnat åstadkomma nationell samling inom bevillningsutskottet. Utskottet synes utgå från den föreställningen, att det är alldeles likgiltigt, hur en skatt är avvägd emellan de olika kommunerna, emellan de olika intressena i stad och på landsbygden, emellan de olika skatteobjekten inom ett samhälle. Att staten kan ställa till förfogande en skatteform, är det enda, som är av vikt, men hur skatten verkar i samhället, hur hårt den drabbar de olika individerna och hur stor skattebördan blir beträffande olika slag av nöjen, förefaller vara en mycket sekundär sak såväl för utskottet som även, tyvärr, för dess socialdemokratiska ledamöter. Det jag anser vara av avgörande betydelse är, hur skatten verkar inom samhället och på olika samhällslager, ty vi äro väl här som representanter för olika intressen och för att åstadkomma en så rättvis beskattning som överhuvud taget är möjligt.

Om man nu tittar på, hur denna nöjesskatt fördelar sig, så vill jag först och främst understryka, att nöjesskatten är en beskattningsform, som uteslutande är ställd till städernas och municipalsamhällellenas, de ekonomiskt bäst situerade kommunernas förfogande, under det att den har liten eller ingen betydelse för den egentliga landsbygden, där man har det största skattetrycket. Nøjesskatten har i regel gått upp till ett belopp av 4 à 6 miljoner kronor årligen. Om man tittar på fördelningen, så visar det sig, att $\frac{9}{10}$ av hela nöjesskatten går till städerna och att $\frac{3}{5}$ av hela nöjesskatten går till de tre största städerna i vårt land. Om man ser på landsbygdskommunerna, så visar det sig, att municipalsamhällellena få $\frac{2}{3}$ av den lilla del — $\frac{1}{10}$ av skattens hela belopp — som kommer på landsbygden. Det är självklart, att det är *dess* siffror, som äro de viktiga och som överhuvud taget ha någon betydelse, och jag begriper inte, hur landsbygdens representanter tillvarataga sina kommuners intressen, då de äro med om denna beskattning, som särskilt drabbar landsbygdens folk.

Det är alldeles påtagligt, om man sedan tittar på hur denna skatteform verkar på de olika skatteobjekten, att den innebär en ytterligare förskjutning av det nuvarande ojämna skattetrycket till förmån för de bäst ställda i samhället och icke minst de fasta skatteobjekten. Dessa äro ju helt och hållet befriade från denna skatt. De rika ha ju andra möjligheter att tillvarataga sina nöjessintressen. De fattiga måste hålla sig till bio, folkparker, offentliga danser,

d. v. s. sådana nöjen, som denna skatteform tyngst drabbar. Jag vill i detta sammanhang erinra om det faktum, att vi i vårt land äro synnerligen ogynnsamt ställda i fråga om skattetryckets fördelning. För närvarande utgöres ungefär $\frac{1}{3}$ av samtliga skatter utav direkta men ungefär $\frac{2}{3}$ av indirekta skatter i fråga om statsbudgeten, under det att i andra länder, t. ex. England, förhållandet är det rakt motsatta. Vår inkomst- och förmögenhetsskatt och vår arvsbeskattning medföra en stark belastning av de små inkomsterna, ja till och med av de allra minsta inkomsterna, och den progressiva beskattning, som åvilar de högre inkomsterna, är synnerligen obetydlig. Man kan icke som representant för de mindre inkomsttagarna bagatellisera en sådan sak, även om nöjesskatten nu bara representerar en summa på omkring 6 miljoner kronor årligen. Det är icke likgiltigt, hur man tar ut dessa 6 miljoner.

Man har här sagt att särskilt de skattetyngda kommunerna behöva denna skatt. Jag vill med anledning härav påpeka, att nöjesskatten är fullkomligt irrationell. Visserligen ha städerna nytta av den, men de städer, som ha den största nyttan av skatten äro de, som ha det lägsta skattetrycket. Jag vill erinra om att exempelvis Stockholm förra året tog ut omkring 1,800,000 kronor i nöjesskatt eller sålunda nära $\frac{1}{3}$ av skattens totala belopp. Stockholm är en av de städer, som har den lägsta utdebiteringen — jag tror det är 6:50. Tager man hänsyn till att invånarna i Stockholm varken behöva betala väg- eller landstingsskatt, måste man medge, att Stockholm har ett mycket lågt skattetryck. Vem får betala den nöjesskatt, som Stockholms stad uttager? Det är självklart i mycket stor utsträckning den omgivande landsbygden och icke minst de fattigaste befolkningslagren inom Stockholms stad. Jag tycker det är alldeles orimligt, att de, som bevaka landsbygdens och småfolkets intressen, kunnat intressera sig för bevarandet av denna skatteform på sätt bevillningsutskottet faktiskt gjort.

Nu säger ju bevillningsutskottets talesman, att det är kommunernas ensak att besluta. Kommunerna ha ju själva avgörandet i sina händer. De kunna ju, om de ha uppenbara olägenheter av denna skattereform, själva besluta att upphäva densamma. Det låter bra, saken är inte precis så enkel, som herr Olsson ville göra gällande. Jag skall taga ett exempel. Vi gå till Sundsvalls stad, som han talade om. Sundsvall har en borgerlig majoritet, en befolkning på 17,000 invånare, en kommunalskatt på 6:50. Den har en omgivande landsbygd med ungefär 50- å 60,000 invånare, vilka äro utsatta för beskattning av Sundsvalls stad på det mest ogenerade sätt genom denna nöjesskattelagstiftning. Dessutom bör framhållas, att befolkningen söker sig in till staden för att besöka restauranter, för affärsköp o. s. v. Följaktligen drager även där staden nytta i skatteavseende. Denna befolkning tillhör kommuner, där utdebiteringen icke understiger 8 kronor. De ha 8, 8:60, 10, 11:50 och 13:50 i utdebitering, men invånarna i dessa kommuner betala till Sundsvalls stad säkerligen större delen av de 65,000 kronor staden årligen får in i nöjesskatt. Jag anser detta fullkomligt orimligt, och det är ett hån mot oss att säga, att vi kunna upphäva skatten. Vi kunna det icke, vi ha icke makt därtill, utan det är Sundsvalls stad och majoriteten i dess kommunalförvaltning, som bestämmer icke blott över stadens utan även över omgivningarnas skattebetalare, vilka ofta ha dubbelt så stort skattetryck som Sundsvalls stads egna skattedragare ha. Detta bör man taga hänsyn till, när man söker hänvisa till skattetrycket på andra håll och vill taga detta till bevis för att denna skatteform skulle vara nödvändig.

Jag tror också, att man bör erinra något om nöjeskulturen. Man behöver icke svinga sig upp till de högre rymder, där herr Olsson i Gävle vistades under sitt anförande, för att finna, att det existerar stora, mycket berättigade nöjesintressen. Staten måste faktiskt göra ett val mellan nöjen, som äro värda

*Om upphä-
vande av
förrordningen
angående
nöjesskatt.
(Forts.)*

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.
(Forts.)

uppmuntran och nöjen, som icke äro värda uppmuntran. Staten har icke rätt att lägga hinder i vägen och skapa ökade olägenheter för det nöjesliv, som fyller ett legitimt och berättigat behov, och som inte på något sätt hotar några sunda intressen i samhällslivet.

Det är särskilt *en* nöjesform, som denna skatt drabbar synnerligen hårt, och det är vår folkparksrörelse. Jag vet icke om herrarna och damerna ha riktigt klart för sig, vad denna folkparksrörelse betyder för vårt samhälle och inom arbetarrörelsen, men var och en, som haft den ringaste kontakt med folkparksrörelsen, kan berätta, att man under arbetarnas egen ledning skapat vackra parker i de flesta städer och samhällen, där familjerna och ungdomen kunna samlas till nöjen, icke bara till den offentliga dansen utan framför allt för att åhöra konsertmusik, bevista teaterföreställningar och åse uppträdanden av kulturell innebörd. Jag vågar försäkra, att denna rörelse redan nu har ett väldigt omfång, men den är så besvärad av denna nöjesskatt, att rörelsens vidare utveckling kommer att försvåras, om man allt fortfarande skall bibehålla nöjesskatten.

Jag har velat framföra dessa fattiga erinringar för motionen gentemot utskottets utredning och motivering. Jag håller alltså fast vid syftet med och yrkandet i den av mig väckta motionen och ber att få yrka bifall till densamma.

Häruti instämde fru *Nordgren* samt herrar *Isacsson* och *Sundström*.

Herr Röing: Herr talman, mina damer och herrar! Den siste ärade talaren framhöll, att herr Olsson i Gävle svävade i de högre rymderna i sitt anförande, men jag får som min mening säga, att om det är någon, som befann sig i dessa rymder, så var det den siste ärade talaren, som tycktes vara mycket upprörd över att bevillningsutskottet, för övrigt på mycket goda och starka skäl, enhälligt avstyrkt den motion han framlämnat.

Herr Västberg framhöll i början av sitt anförande, att landsbygden knappast berördes av denna skattelagstiftning, men längre fram i anförandet yttrade han raka motsatsen och — under förmenande att denna skatt särskilt drabbade landsbygdens befolkning — vädjade till vissa av denna kammars ledamöters särskilda instinkter, i det han tillrådde dem att såsom representanter för landsbygden biträda motionen, enär de eljest bra dåligt bevakade sina kommittenters intressen. Dessa båda uttalanden rimma icke med varandra, herr Västberg. Jag förstår, att herr Västberg egentligen önskar, att denna skatt, om den skall utgå, skall förändras till statskatt och användas i utjämningssyfte. Denna önskan går som en röd tråd genom hans anförande. Herr Västberg yttrade vidare, att det är den fattigaste delen av befolkningen i huvudstaden och i våra större städer, som få betala denna skatt, vilket är ett stort misstag, då de fattigaste människorna icke ha råd att offra något på nöjen. Frågan om nöjesskattens förändring till statskatt har, som herr Olsson i Gävle påpekade, senast behandlats vid en av de sista riksdagarna och har riksdagen vid detta tillfälle, liksom vid så många tidigare tillfällen, med stora majoriteter uttalat sig för att denna nöjesskatt bör utgå som kommunalskatt och icke som statskatt.

Det var emellertid egentligen icke herr Västbergs anförande, som gav mig anledning att begära ordet, utan det var närmast min ärade vän på bohusbänken, herr Osberg. Jag känner rätt väl till hans ganska minimala intresse för kulturella frågor. Nu likställer han våra utmärkta konserter, i huvudstaden och i Göteborg, med vanliga enkla nöjestillställningar. Han framhöll också såsom något upprörande, att några ledande män i Göteborg, en stad, framhöll han, som har många hundratusen kronor i inkomst av nöjesskatten,

trots detta tillåtit sig att, då olyckan drabbat samhället, att konserthuset brunnit ned, ifrågasätta, att regeringen ville medgiva, att samhället finge disponera över behållningen av en kommande dragning i teaterlotteriet för att kunna bygga ett nytt och modernt konserthus. Herr Osberg yttrade, att det väl icke vore mer än rätt och billigt, att staden själv finge bekosta uppförandet av konserthuset för dessa »nöjen». Jag har alltid ansett, att konserter voro något annat än vanliga enkla nöjestillställningar, och att de voro av stor kulturell betydelse för ett samhälle. Den som i likhet med mig bott i Göteborg under årtionden, har fått ett starkt intryck av det goda inflytande, som vårt musikliv haft på Göteborgs befolkning, icke minst på de breda lagren i samhället. Dessa konserter äro, herr Osberg, av helt annan betydelse än vanliga enkla nöjestillställningar, och jag är övertygad om, att både den nuvarande regeringen och den, som en gång kommer att efterträda densamma, icke skall lägga dylika synpunkter på denna fråga, som utvecklats av den ärade representanten på bohusbänken.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Herou: Herr talman! I bevillningsutskottets utlåtande nr 13 erinras om, att anledningen till att man valt denna skatteform var den, att man ansåg sig böra taga i anspråk den skatteförmåga, som borde finnas hos dem, som offrade pengar på lyx och nöjen. Man kan då, som min partivän Spångberg gjorde gällande, fråga sig, huruvida nöjen överhuvud böra beskattas.

Det är väl egentligen ingen, som vågar påstå, att nöjen alltid äro lyx. Det är väl för alla bekant, att historien icke känner något folk, det må befinna sig på aldrig så låg utvecklingsgrad, eller någon befolkningsgrupp, som icke ger uttryck för behovet av lek, förströelse och nöjen. Och i vår tid med dess jäkt kan man mindre än någonsin komma med ett sådant påstående som att nöjen och förströelser skulle vara överflödiga eller att en beskattning härav skulle kunna likställas med lyxbeskattning.

Tidigare har ju nöjesfrågan kunnat ordnas utan den anstrykning av kapitalism, som präglar nöjeslivet i vår tid, men med den industriella utvecklingen och det därmed förbundna sammanträngandet av befolkningen i stora samhällen, har ju saken ändrat karaktär, och därför måste det också anses synnerligen orättvist, att man nu passar på att beskatta nöjena.

Det förhåller sig emellertid så, att det endast är vissa nöjen man beskattar. De rika befolkningsgrupperna med sina bättre bostadsutrymmen o. s. v. och sina större ekonomiska resurser kunna ordna sin nöjesfråga i sina våningar eller i sina många lyxklubbar. De förmögna drabbas därför icke av nöjesskatten i samma utsträckning som arbetarbefolkningen. Det bestrides icke, att nya skatteällor kunna behöva tagas i bruk, men det bestrides, att arbetarrepresentanterna skulle ha anledning att tillmötesgå borgarnas lust att söka nya skatteällor, som företrädesvis suga ut arbetarklassen.

Nu har ju utskottet sagt, att man kan komma ifrån nöjesskatten, därest denna finnes olämplig, genom att kommunerna själva upphäva skatten. Jag vill då fråga: *Skall icke en tillräckligt stark arbetarrepresentation i parlamentet göra vad den kan för att hindra, att den borgerliga majoritet, som finnes i vissa kommuner, lägger på en dylik klasskatt?* Allt annat vore självuppgivelse, ett uppgivande av klassens intressen.

Det har här från förespråkarna för utskottet sagts, att nöjesskatten har en tämligen stor betydelse i beskattningshänseende för vissa kommuner. I den bilaga, som bevillningsutskottet har fogat till sitt utlåtande, finner jag dock, att för den av de där uppräknade städerna, för vilken denna skatt betyder mest, skulle det dock icke göra mer än 39 öre per 100 kronors inkomst.

(Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.)
(Forts.)

*Om upp-
hävande av
förordningen
angående
nöjesskatt.*
(Forts.)

Frågan är ju bara, om man verkligen skall taga ut dessa pengar av de fattiga befolkningsgrupperna för att sänka en beskattning, som eljest skulle högre drabba andra befolkningsgrupper. För en stad betyder ju nöjesskatten icke mer än 6 öre per 100 kronors inkomst, och för Stockholms stad, där nöjesskatten i särskild grad gynnar de högre inkomsttagarna, skulle det bli 20 öre.

Vår motion har föranlett uttalanden från olika håll, där man haft erfarenhet på detta område. Sålunda påvisar t. ex. en person, som har att göra med ett sådant företag som Skådebanan, att detta företag, som anordnar teaterföreställningar i kulturellt och fostrande syfte, under de senaste fem åren fått betala en nöjesskatt på icke mindre än 33,000 kronor. »Detta är övermåttan vansinnigt», säger herr Fredrik Ström, själv socialdemokrat, men hans partivänner i utskottet vilja alltjämt gå in för att bibehålla denna skatt, som herr Ström kallar övermåttan vansinnig.

I anledning av vad herr Osberg yttrade ber jag att få tacka honom för hans välvilliga löfte om understöd i framtiden, därest han icke skulle få sin linje igenom, den nämligen att genom obligatorisk statsskatt göra tillståndet ännu värre än det nu är. Jag hoppas att herr Osberg skall bli i tillfälle att infria sitt löfte, när vi någon gång återkomma. Hans tankegång var, att man skall använda de medel, som inflyta tack vare nöjesskatten, för att understödja goda filmer och andra kulturella syften. Hans linje synes vara den, att för att man skall kunna hjälpa de mindre bemedlade att få goda nöjen och kulturell förströelse, så skall man taga av de mindre bemedlade genom att pålägga dem en nöjesskatt.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till det yrkande, som framställts av herr Spångberg.

Herr **Andersson** i Katrineholm: Herr talman! En av motionärerna, herr Västberg, redogjorde i sitt anförande för hur en del omkring Sundsvall liggande landskommuner i stor utsträckning genom nöjesskatteförordningens tillämpning beskattas av Sundsvalls stad. Vi, sade herr Västberg, kunna inte upphäva nöjesskatten i Sundsvalls stad, därför att vi äro i minoritet där; det är den borgerliga majoriteten som där beslutar, att förordningen alltjämt skall tillämpas. När jag hörde detta kunde jag inte underlåta att göra den reflexionen, att vad herr Västberg och de med honom liktänkande, som äro i minoritet i Sundsvalls stadsfullmäktige, inte lyckats åstadkomma därstädes, det vill herr Västberg, att en minoritet här i riksdagen skall åstadkomma.

Det förefaller mig, som om den tankegången är något egendomlig i och för sig och inte mindre egendomligt utvecklad. Här ha särskilt herrar Spångberg och Herou försökt bevisa, att tillämpningen av nöjesskatteförordningen är en ren klasslagstiftning. Herr Herou frågade i sitt anförande, om det var riktigt, att nöjen skola beskattas. Ja, den frågan kan naturligtvis diskuteras, men jag vill fråga: Är det mera riktigt att, såsom faktiskt är förhållandet, beskatta en hel del livsmedel och nödvändighetsartiklar för livets uppehälle? Jag tror, att så länge man inte kan undgå detta slags beskattning, så är det för arbetarrepresentanterna ofantligt mycket viktigare att inrikta sin aktion i riksdagen på att söka lindra eller borttaga beskattningen på dessa nödvändighetsartiklar och fästa mindre avseende vid en beskattning, där det ligger i varenda kommuns eget skön att bestämma om den vill ha den beskattningen eller icke. Motionärerna ha, enligt mitt sätt att se, kommit in med sin hemställan till fel forum. Odlå denna fråga hemma i kommunerna och försök där att få den nödvändiga majoriteten, om nu majoriteten inom kommunalförvaltningen verkligen vill taga bort denna beskattning!

Det har talats om kultur, och man förmenar, särskilt från kommunistiskt håll,

att denna skatteförordnings tillämpning lägger hinder i vägen för att på ett tillbörligt sätt, särskilt genom folkparkerna, kunna bjuda de mindre inkomstagarna varjehanda förströelser, däribland god teater, vilket — det vill jag, särskilt vad teatern beträffar, understryka — ju är ett vitalt kulturintresse. Men när förhållandena på mer än en plats i riket, där man tillämpar denna skatteförordning, äro sådana, att man låter varenda krona, som nöjesskatten inbringar, gå till kulturella ändamål, exempelvis biblioteks- och studiecirkelverksamhet, såsom förhållandet exempelvis är på den plats jag är boende, så måste man väl säga, att det är kulturella ändamål, som man avsätter dessa pengar till. När därtill kommer, att man i en hel del kommuner, tack vare hög beskattning av ända upp till 11 kronor, inberäknat landstingsskatten, icke skulle på något nämnvärt sätt kunna lämna understöd åt dessa kulturändamål, som jag nyss nämnde, om man inte hade denna nöjesskatt och därför anser sig böra ha den kvar för att i det här avseendet hjälpa sig fram, då bör icke riksdagen förmena dessa kommuner, som vilja ha det på det sättet, att också få ha det så i fortsättningen.

Detta har, herr talman, varit mina utgångspunkter, då jag anslutit mig till det förslag, som bevillningsutskottet kommit med, och jag ber därför att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Osberg: Herr talman! Herr Röing upplyste kammaren om mitt minimala intresse för kulturella ändamål. Jag skall icke gå in på ett resonemang med honom om detta, men jag förstår icke, hur han i mitt anförande kunde spåra någon kulturfientlighet. Jag förmodar emellertid, att det var därför att jag kom att nämna konserthuset i Göteborg, som han fattade litet humör. Jag antar, att jag är lika mycket kulturvän som herr Röing, men jag undrar bara, om icke herrarna därnere i Göteborg för varje år kunde avsetta inkomsten av nöjesskatten i och för uppförande av lokaler för kulturella ändamål t. ex. nytt konserthus, så att ni sluppe ifrån att gå in till regeringen, när det gäller att skaffa pengar till byggnader. Men herr Röing menar förstås, att Göteborg skall bygga upp ett sådant gentilt och förnämt konsertus, som Stockholm har, och då räcka naturligtvis brandstodsmedlen icke till, utan man behöver också bidrag av lotterimedel.

Jag anser, att om större städer använda nöjesskattemedel till uppförande av byggnader och för upphjälpande av kulturella ändamål, räcka dessa till. Jag tycker det är tillräckligt, att städerna få huvudparten av de slantar, som landsbygdens folk offra på nöjen, utan att de därjämte skola ha huvudparten av lotterimedlen. Detta vänder jag mig mot, herr Röing.

Jag nämnde i mitt förra anförande, att man kunde använda dessa medel, såvitt man gäve dem karaktär av statsmedel, till understödjande av orkesterföreningar, lämplig film och dylikt, men jag har inte med ett ord sagt, att man skulle använda dem till andra än sådana ändamål, som stode i nära samband med de tillställningar, varifrån skatten tagits.

Herr Västberg: Herr talman! Jag vill endast säga ett par ord till herr Andersson i Katrineholm. Han talade om logik, men mig förefaller det, som om det egendomliga i logiken skulle ligga på hans sida. Mitt skäl var, att om man, såsom exempelvis i Sundsvalls kommun skett, utnyttjar nöjesskatten till att skattlägga andra kommuner, vars invånare äro i sämre ekonomiskt läge än de, som bo i Sundsvalls stad, då kan man inte tala om rättvisa och ej heller om kommunal självbestämningsrätt. När en minoritet av en befolkning kan skattlägga den omgivande majoriteten av befolkningen, enbart på grund av att stadsgränsen går på ett visst sätt, så har man i detta fall realiter upphävt självbe-

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.

(Forts.)

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.
(Forts.)

stämningensrätten, som utskottet hänvisar till som stöd för att staten ej bör borttaga denna skatteform.

Herr Andersson i Katrineholm nämnde vidare, att det vore bättre, om man sökte avskaffa livsmedelstullarna, eller något liknande. Men om man inte kan få bort dessa tullar, varför skall man då envisas att bibehålla *denna* skatteform, som principiellt är av samma natur, ty dels skattlägger den nöjen, dels åstadkommes denna beskattning på ett orättfärdigt sätt, genom att de små skattebetalarna få betala dessa medel till förmån för de bättre ställda inom samhället. Det blir landsbygdens befolkning, som får betala till förmån för städernas mera rika invånare. Detta är det faktiska läget.

Jag är inte riktigt säker på, att man utan vidare, såsom herr Andersson i Katrineholm rekommenderade, använder nöjesskattemedlen till kulturella ändamål. Detta beror nämligen på städernas och kommunernas gottfinnande. Jag tror knappast man får fondera medlen för dessa ändamål, utan de gå in i den allmänna budgeten, och då är det påtagligt, att det blir beroende på den anslagsgivande myndigheten själv, huru medlen komma att användas.

Dessutom vill jag säga, att det vore betydligt trevligare och angenämare, om riksdagen nu upphävde denna beskattningsform, så att vi slippa ifrån en diskussion överallt ute i alla de städer och kommuner, där denna skatt är införd. Ty det är påtagligt, att vi från och med i år eller nästa år få denna diskussion över hela landet genom initiativ från enskilda eller grupper i de olika kommunala representationerna. Jag beklagar, att det socialdemokratiska partiet för sin del här i kammaren och dess representanter i utskottet icke vilja vara med om upphävande av denna skatteform, så att man finge denna onödiga stridsfråga bragt ur världen.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Jag ber att icke någon av kammarens ledamöter skall känna sig sårad, ifall jag inte kan underlåta att påpeka, att många av dem, som förliden plenidag icke voro med om att lindra skattebördan för den minst bärkraftiga delen av våra skattebetalare, i dag äro rädda för att icke få bibehålla en kommunal inkomst, som åtminstone huvudsakligen är till stor fördel för de mest bärkraftiga. I sistnämnda avseende har herr Spångberg fullkomligt rätt. Storbanks och andra ha fördelen av den nu utgående nöjesskatten. Den framstående, av oss alla högt aktade och i vårt minne alltjämt bevarade finansminister Thorsson hade onekligen rätt, då han sökte efter skatteällor för att nedbringa kommunalskatterna och då fann nöjesskatten vara en lämplig sådan. Ty har man råd att bereda sig ett nöje har man även råd att betala skatt därför. Men denna skattelagstiftning lider av en svaghet och en stor sådan: Den lindrar skatten, där det är minst av behovet påkallat.

Herr Olsson i Gävle framhöll nyss, att det finns vissa stadssamhällen, som behöva skattelindring, och däri har han fullkomligt rätt. Men varför skall man på grund därav söka åstadkomma en lindring, där behovet icke är påkallat? Nøjesskatten bör enligt mitt förmenande utgå, men den bör utgå för att utjämna bördan av de nu utgående skatterna i de hem, där det mest behövs, så att skatterna bäras efter förmåga.

Nu svarar han, att skatten skall användas för kulturella ändamål. Det är rätt, att så bör ske, men det finns ett stort kulturellt ändamål, där den kunde användas, och det är det största kulturella ändamål, som vi ha att draga försorg om i vårt land, nämligen det uppväxande släktets undervisning. Vi behöva skatteutjämning för skoländamål så att vi få ordentliga skolhusbyggnader för undervisning av den barnskara, som i en framtid skall efterträda oss i vårt land och som skall uppbära den mantel, som vi nu bära.

Ja, herr talman, nu har man sagt, att riksdagen avslagit motioner, som fram-

kommit i syfte att dessa medel skola utgå till staten och således även till skatteutjämning. Men har inte riksdagen många gånger avslagit förslag, som sedermera några år efteråt enhälligt antagits av riksdagen? Jag är övertygad om att i dag icke något beslut i angivna syfte kan fattas men att det icke dröjer länge, innan denna fråga åter kommer upp. Jag skulle önska, att frågan komme upp samtidigt med att ny lagstiftning rörande kommunalskatten framläggas. Den kommunallagstiftning, som lades fram förra året, griper icke in i alla spörsmål, den löser dem icke, och därför bör den vila till dess att man kan se kommunallagstiftningen från alla synpunkter. Jag hoppas, att när regeringen lägger fram ett dylikt förslag, den även tänker på denna skatteutjämning och använder de lämpliga källorna därtill. Såsom frågan ligger i dag, herr talman, är det intet annat att göra än att bifalla utskottets förslag, men jag har velat framhålla berörda synpunkter under förhoppning, att de bliva beaktade i en framtid.

*Om upp-
hävande av
förordningen
angående
nöjesskatt.*

(Forts.)

Herr Spångberg: Herr talman! Herr Olsson i Gävle hänvisade oss motionärer till de tabeller, som bevillningsutskottet, efter att, såsom herr Olsson i Gävle yttrade, »enkelt och stillsamt» överlagt i denna sak, bifogat sitt betänkande. Betraktar man dessa tabeller ur rent saklig synpunkt, finner man en synnerligen stor brist beträffande desamma. Som de ärade kammarledamöterna torde finna, ha endast städerna angivits i tabellerna under det att man saknar de hårt skattetyngda landskommuner, som själva icke äga nödiga förutsättningar att anordna nöjestillställningar och därför få betala nöjesskatt till dessa städer. Denna jämförelse mellan städer och landskommuner har bevillningsutskottet icke medtagit. Jag anser emellertid, att detta är avgörande, när man går att taga ställning till frågan om ett rättvist förhållande mellan städer och landsbygd.

Vidare visa tabellerna, att i Stockholm för år 1925 influtit 1,756,855 kronor i nöjesskatt. Går man att analysera denna siffra, vilket man väl måste göra, framstår tydligt just klasskaraktären i denna skatteförordning. Det har i motionen påpekats ett uttalande, som fällts av en socialdemokrat i Stockholm och som jag sålunda skulle vilja hänvisa utskottets socialdemokrater till, att på grund av denna skatteförordning har exempelvis under 1926 Knut Wallenberg besparats något över 2,000 kronor och Markus Wallenberg mellan 3,000 och 4,000 kronor, vilka belopp de eljest fått betala mera i skatt men som nu lagts på den fattigare arbetarklassen. Detta framgår om man samtidigt som man studerar tabellerna vill bemöda sig att taga reda på den olika inkomstfördelningen.

Herr Andersson i Katrineholm säger, att han hellre vill gå med på nöjesskatt än skatt på livsmedel. Ja, det kanske man skulle kunna resonera om, men frågan ligger inte till på det sättet, att det gäller att taga ställning till, huruvida vi skola bibehålla nöjesskatten eller om vi skola lägga skatt på livsmedel. Frågan ligger i stället till så: Skola vi taga bort en orättvis beskattning och lägga den där den bör ligga, eller skola vi fortfarande ha den kvar för att med dess hjälp utsuga den fattigaste befolkningen till de fasta företagens och de stora inkomstagarnas fördel? Beträffande livsmedelsskatterna så har kommunistiska gruppen bl. a. väckt en motion om kaffetullens slopande, och jag hoppas, att vi, då denna behandlas i riksdagen, skola få det stöd, som herr Andersson välvilligt nu har lovat.

Herr Andersson sade vidare, att när nu denna skatt användes till kulturella ändamål, till studiecirklar och dylikt, bör man ha den kvar. Ja, visst kan den användas till dessa ändamål, det är alldeles riktigt. Det är också riktigt, att man kan fondera skatten till ett kommande års behov. Jag anser emellertid, att detta är icke något bärande skäl för denna skatts bibehållande. För att

*Om upp-
hävande av
förordningen
angående
nöjesskatt.*
(Forts.)

tillgodose de kulturella ändamål, som böra utgå, skall man taga av de ordinarie anslag, som man varje år upptager för olika ändamål inom kommunerna. Det finns också en hel del kommuner, som bevilja anslag på ett riktigare sätt än som herr Andersson i Katrineholm här har förordat. Det är för övrigt inte alldeles säkert, att nöjesskatten i så stor utsträckning användes till kulturella ändamål utan till andra, och jag förmodar, att bevillningsutskottets ledamöter ha utgått ifrån, att skatten kommer att användas till andra ändamål än studiecirklar och med dem jämställda organisationer och folkbildningsföretag.

Beträffande sedan yrkandena, skall jag be att få framställa ett ändringförslag i förhållande till det föregående yrkande, som jag ställde. Herr Västberg och jag ha motionerat i samma sak och överhuvud taget ställt samma yrkande, men de skilja sig något i ordalydelsen. Då det i herr Västbergs yrkande finns angivet en särskild dag, då nöjesskatten bör upphävas, nämligen den 1 juli i år, skall jag för att undvika, att två förslag skola behöva ställas emot varandra, och eftersom en socialdemokrat ställt detta förslag, som jag inte har något emot att gå med på, då det för en gångs skull uppbär en riktig princip, be att få förena mig i Västbergs yrkande.

Herr Andersson i Katrineholm: Herr talman! Om herr Västberg med sitt påstående, att nöjesskatten skall gå in i den allmänna budgeten, menade, att därmed måste nöjesskatten användas till skattereglering, så är herr Västberg på fel linje. Nøjesskatten kan av stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige alldeles fristående från den allmänna skatteregleringen användas till precis vad dessa kommuner vilja. När herr Västberg vidare vill göra gällande, att nöjesskatten i viss mån är att jämställa med andra skatter, exempelvis livsmedelstullarna, så vill jag endast gentemot detta säga, att bröd är jag tvungen att ha, men nöjen kan jag undvara i viss grad.

Herr Spångberg påstod, att man skulle lägga anslagen till kulturella ändamål på den ordinarie budgeten och såmedelst uttaxera det hela på bevillningskronorna. Det är teoretiskt lätt att resonera på det sättet, men det är inte så säkert att det går att tillämpa i praktiken. Det går framför allt icke i arbetarsamhällen, där arbetarna äro det stora flertalet av skattedragarna och där skatten till kommun och kyrka plus landsting redan nu är uppe i elva kronor per bevillningskrona. Om man har en sådan skatt per bevillningskrona, herr Spångberg, blir det icke de »borgerliga»skattedragarna utan arbetarna, som få betala det mesta av denna skatt. I ett sådant samhälle resonera arbetarna på så sätt, att det är icke någon klasslagstiftning att tillämpa nöjesskatteförordningen, och det böra de, herr talman, i fortsättningen ha möjlighet till, om de vilja.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, ty det kan icke bli något som helst resultat av motionerna. Första kammaren beslöt nämligen i denna sak redan i onsdags, och vad utgången än blir i denna kammare, betyder det i alla fall inget resultat.

Jag begärde emellertid ordet närmast i anledning av herr förste talmannens yttrande, att han avsåg att använda denna skatt till skatteutjämning över landet i sin helhet. Jag skall icke säga något illa om detta projekt, men är skatten olämplig överhuvud taget sådan den nu utgår, då måste den vara minst lika olämplig att utgå såsom en utjämnings-skatt. Nu kan naturligtvis herr förste vice talmannen säga, att han icke anslutit sig till motionärernas synpunkter på detta ärende, men det finns ju i alla fall den lilla luckan, att en utjämnings-skatt måste vila på ett bastantare underlag än en skatteform, som är frivillig och icke obligatorisk och som man kan undandra sig i vilket ögonblick man så önskar.

Jag begärde också ordet för att säga ett par ord till herr Spångberg, som envisas med att säga, att vi socialdemokrater, som här gå på bevillningsutskottets linje, befria herr Wallenberg från 2,000 kronor i skatt. Jag är inte alldeles övertygad om, att det förhåller sig på det sättet. Ty det är inte så säkert, att nöjesskattens borttagande skulle medföra 2,000 kronors ökad skatt för Wallenberg. Det skulle kunna hända, att det medförde så mycket mindre anslag till de kulturella ändamål, som nu få anslag av nöjesskattemedel, så att det inte blev en skatteförhöjning för de förmögna och rika utan att det i stället blev de kulturella strävandena i de olika samhällena, som finge sitta hårdast emellan. Om jag till exempel tittar på den stad, som jag själv representerar, så möjliggöres för denna stads stadsfullmäktige att lämna ett anslag av mellan 20,000 och 25,000 kronor för varje år till orkesterföreningen just genom denna nöjesskatt. Lika intresserad som jag är av att på det sättet hålla denna verksamhet i gång, lika övertygad är jag därom, att i det ögonblick nöjesskatten försvinner, så försvinner också den del av kulturlivet i Gävleborgs län, som orkesterföreningen representerar. Man bör således inte vara så säker på sin sak i detta avseende. Och om man inte är säker på sin sak, tycker jag, att det är en förnuftig linje att överlämna åt den kommunala självbestämmningsrätten att träffa avgörandet på detta område. Det tror jag att man med gott samvete kan göra, vare sig man är borgare eller socialdemokrat, ja, t. o. m. om man är kommunist. Då kan man ju avskaffa nöjesskatten t. ex. på ett ställe, herr Herou, där det betyder 200 kronor om året. Där äro nämligen konsekvenserna knappast märkbara, och det är ingen konst att handla.

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.
(Forts.)

Herr Engberg: Herr talman! Jag skall icke alltför mycket förlänga denna debatt, men jag skulle önska säga, i anledning av de kommunistiska insatserna i densamma, att det för mig smakar väl mycket av valfiske — om uttrycket tillåtes — när herr Spångberg opererar på de linjer han här har gjort. Jag vill också till kammarens förste vice talman säga det, att jag, med all aktning för hans åskådning i hithörande frågor, hade en känsla av, att även han befann sig en smula på herr Spångbergs linjer och tittade med ena ögat på valrörelsen och med det andra på nöjesskatten.

Emellertid ligger kanske saken inte alldeles så enkelt till heller som en del av utskottsförsvaren här ha gjort gällande. Jag har genom omständigheternas makt kommit att syssla med en viss verksamhetsgren, nämligen vår landsortsteater. Jag är ordförande i Skådebanans styrelse, och jag måste säga, att för den teaterkonst, som vill lägga an på att hålla goda program ute i landsorten, den teaterkonst, som försmår att ockra på den dåliga smaken, är denna nöjesskatt ovanligt betungande, och det ligger en inkonsekvens i att staten å ena sidan ger anslag, d. v. s. rättighet till viss andel i lotteridragningarna, och å andra sidan kommunerna genom sin rätt att pålägga nöjesskatt en möjlighet att ta en del därav i anspråk.

Jag fäster mig emellertid mindre vid denna sak, herr talman, jag har ingenting i princip — det vill jag säga herr Spångberg — mot en lyxbeskattning. Tag en lyxbeskattning på lyxmöbler, lyxbåtar och dylikt, gärna för mig! Men man kan icke anlägga lyxprincipen, när det gäller en hel del av våra nöjen. Det är där som utskottet enligt min mening har gått väl betänkligt snävt fram, när det påstår, att det här skulle bli någon lindring av skattebördan att tala om därigenom att man har denna nöjesskatt att tillgripa. Om jag tänker mig en arbetarfamilj med en hel del barn i den åldern, att de gärna springa på biografen och dylikt, så är jag övertygad om, att om vi göra en jämförelse i deras budget mellan vad de skola få i direkt skattelättnad genom denna

Om upphävande av förordningen angående nöjesskatt.

(Forts.)

nöjesskatt och vad de få ge ut på biljetter till biografen genom nöjesskatten, så kommer det senare att överväga det förra.

Jag har samma uppfattning i denna fråga, som jag hade, när konstitutionsutskottet på sin tid behandlade själva den konstitutionella sidan av saken och denna rätt medgavs kommunerna, den uppfattningen nämligen, att detta är en slags *provisorisk* anordning, som mera får ses såsom ett experiment och någonting, som man i sinom tid borde komma ifrån.

Jag kan för min del, herr talman, icke biträda den motivering, utskottet framlagt. Å andra sidan kan jag ej heller biträda motionärernas nakna yrkande om att utan vidare upphäva nöjesskatten. Jag har en känsla av, på grund av de svårigheter man ser överallt i landet i denna fråga, att det är en fråga, som tarvar en ganska ingående uppmärksamhet och en närmare undersökning. Jag skulle vilja lägga regeringen på hjärtat att, om den kan, taga initiativ till en sådan undersökning av nöjesskatten, de olägenheter, den våda, de eventuella fördelar, den kan ha, och de missförhållanden, som här böra avhjälpas. Det tror jag vore ett steg i rätt riktning. Ty saken ligger nog så, om man skall vara uppriktig, att riksdagen den gång, nöjesskatten togs, kanske en smula lättsinnigt gick in för den där principen. Den såg frestande ut, och jag medger, att i valet mellan en statlig nöjesskatt och en kommunal föredrager jag avgjort den kommunala med möjlighet för kommunerna att själva bestämma. En statlig nöjesskatt vore en *kommunistisk* linje, som skulle tilltala herr Spångberg men som jag är övertygad skulle bli övriga medborgare, vilka inte hysa hans uppfattning, ganska besvärlig.

Såsom saken nu ligger, herr talman, har jag icke något yrkande att framställa. Jag kan i varje fall *icke* ge mitt bifall till den motivering, utskottet har. Skulle jag ställa ett yrkande, skulle det närmast gå ut på ett bifall till utskottets kläm men med avslag på dess motivering.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Blott några få ord. Jag ber att för herr Olsson i Gävle få påpeka, att jag ingalunda sagt, att skatten är olämplig. Jag har däremot framhållit, att den inkomst, som denna skattekölla ger, är fördelad på olämpligt sätt, och därför vill jag använda inkomsten till skatteutjämning. Nu säger herr Olsson i Gävle, att skatten i fråga icke passar för skatteutjämning; man kan undandraga sig densamma. Men, herr Olsson i Gävle, man kan undandraga sig många skatter. Dricker man icke kaffe, så betalar man icke kaffetull; röker man icke tobak, så betalar man icke skatt på tobak. Jag tror nog, att även dessa skatteköllor skulle kunna användas till en skatteutjämning.

Sedan skulle jag vilja säga till herr Engberg: Det är egendomligt, att, när man söker hävda de mindre bärkraftiga skattebetalarnas rätt, det alltid svaras, att man sneglar åt valrörelsen. Det är möjligt, att jag sneglar åt valrörelsen, men det är med den förhoppningen, att valrörelsen skall föra till kammaren män, som hävda just dessa skattebetalares rätt. För egen del har jag ingen anledning att snegla på valrörelsen, ty ålderspresidenten har sitt livs dagsverke bakom sig.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Västberg i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Spångberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den av herr Västberg i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade:

dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 172, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Uppsala stad;

dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 173, med tillkännagivande, att i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln bebådad framställning om anslag för utförande av vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm icke kommer att föreläggas riksdagen.

Nämnda proposition och skrivelse bordlades.

§ 7.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker; och blev utskottets i detta betänkande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Härefter föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 7, i anledning av väckta motioner om ändring av bestämmelserna angående de kommunala församlingarnas rätt att utse revisorer samt om effektivare kontroll och revision av kommunernas räkenskaper och förvaltning; och yttrade därvid:

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.

Herr **Sävström**: Herr talman! Jag skall beträffande denna frågas läge be att få meddela kammaren, att det är tredje gången riksdagen nu går att behandla frågan. Herrarna finna av utskottets utlåtande, att konstitutionsutskottet med mycket välvillig motivering ändå har samlat sig för ett avslag på motionen med hänvisning till den utredning, som landshövding Hammar-skjöld företagit och med anledning varav man väntar, att regeringen vid ett annat tillfälle skall inkomma med ett förslag. Reservanterna åter föreslå en skrivelse.

Nu har emellertid första kammaren debatterat denna fråga under en mycket lång tid, och första kammaren har efter denna längre överläggning beslutat sig för att återremittera ärendet till utskottet. Då frågar jag: Tjänar det nå-

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.

(Forts.)

gonting till, att vi här upptaga en likadan diskussion? Jag anser det för min del överflödigt, och jag vill nu icke göra något annat än föreslå, att kammaren också måtte återremittera ärendet till utskottet.

Herr **Röing**: Herr talman! Jag delar helt och fullt den siste ärade talarens uppfattning, att då första kammaren med stor majoritet återremitterat det föreliggande ärendet, det knappast torde tjäna något till att nu föra en lång debatt, och jag skulle, herr talman, utan tvekan strukit mitt namn på talarlistan, om icke möjligen en sak varit för utskottets ledamöter okänd, som jag vill använda tillfället att framföra.

Det finnes på många håll ett mycket stort intresse att åstadkomma för kommunerna en på samma gång billig och fullt effektiv kontroll vid revisionen av de olika kommunala kassorna. Den man, som bland andra ägnade uppmärksamhet åt denna mycket viktiga fråga var numera bortgångne generaldirektören Jakob Beskow. Han intresserade sig för en metod, som kallas för kontografmetoden, och som, såvitt man hittills har kunnat tjäna, löser denna viktiga fråga på ett fullt tillfredsställande sätt. Enligt vad jag erfarit prövas denna metod inom domänstyrelsen för att konstatera, huruvida den fyller alla berättigade krav. Detta, herr talman, är enligt min uppfattning ytterligare ett skäl till förmån för motionärernas och reservanternas åsikt, att denna viktiga fråga bör komma under en opartisk utredning.

Jag har velat lämna dessa upplysningar och använder tillfället att förena mig med den siste ärade talaren i yrkandet om återremiss till konstitutionsutskottet av det föreliggande ärendet.

Herr **Engberg**: Herr talman, mina herrar! Jag skall också förena mig i det yrkande som framställdes av den förste ärade talaren.

Emellertid anser jag det vara nödvändigt, att kammaren får veta, varför den återremitterar ärendet. Att besluta en återremiss utan att veta vad det är som vållar, att kammaren behöver göra återremiss, finner jag knappast önskvärt. Anledningen till att första kammaren ansett sig böra återremittera ärendet är nämligen följande. Inom konstitutionsutskottet dryftades, då vi behandlade detta ärende, de av motionärerna framställda yrkandena och de uppslag, som enkannerligen voro givna i herr Johanssons i Edsbyn motion. Reservanter inom utskottet anmälde sig till det antal, som här är förtecknat. Döm om vår häpnad, när reservationen här är avlämnad och vi finna, att i denna reservation tagas upp tre projekt, som inte med ett ord berörts vare sig av motionärerna eller i utskottet under förhandlingarna av dem, som här voro reservanter. Följden blev, att när första kammaren ställdes inför denna reservation och dessa mycket problematiska uppslag, ansåg den önskvärt, att de återremitterades till utskottet för närmare prövning. Jag vill säga för min del i vad gäller dessa uppslag, att de förefalla mig vara till den grad problematiska, att ett motstånd från första början är påkallat från dem, som hålla på den kommunala självstyrelsen. Exempelvis förslaget att en herre från socialdepartementet när han vill skall kunna komma och gripa in i kommunens angelägenheter, eller att man fastställer en generell instruktion för revisionen, eller att man fastställer en generell ordning, i vilken den skall äga rum.

Jag har velat meddela kammaren detta, och jag vill tillägga, att jag anser, herr talman, formuleringen av reservationens kläm vara sådan, att jag med den allra största tvekan skulle anse, att proposition kan framställas på densamma. Som läget nu är, får utskottet pröva reservanternas i elfte timmen framkomna projekt. Därför hemställer jag också om bifall till herr Sävströms yrkande.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Jag kunde nöja mig med att instämma i herr Engbergs uttalande, men då en återremiss nu säkerligen här kommer att ske, bör man kanske ge uttryck för den tanke man har med avseende å denna motion.

I landskommunernas förbunds styrelse ha vi haft denna fråga uppe. Den allra bästa lösningen vore, om man kunde få en lika bokföring för kommunernas räkenskaper i alla kommunerna. Detta låter sig emellertid icke göra. Förhållandena äro nämligen så olika i olika kommuner. Sedan ha vi också ansett det nödvändigt, att man i kommunerna kunde få kompetenta personer för att bistå vid revisionen. Att ålägga kommunerna att ha bokföringskunniga revisorer för sina räkenskaper kan icke vara riktigt eller ens möjligt, särskilt med tanke på de små landskommunerna. I landskommunernas förbunds styrelse ha vi kommit upp med och praktiserat det sättet, att vi giva anvisning på lämpliga personer i olika delar av landet, vilka mot en ringa penning kunna lämna kommuner, som det önska, erforderlig hjälp med detta revisionsarbete.

Jag vill också instämma i herr Engbergs yttrande, att det olyckligaste här väl vore, om man skulle tvinga på kommunerna en man från socialdepartementet, som skulle granska kommunernas räkenskaper, och man allt mer och mer grepe in i kommunernas självbestämmanderätt. Jag anser, att man, om sådana tankar komma upp, bör motarbeta dem.

Dessa nu uttalade tankar skola säkerligen icke missförstås, om de nu få följa med ärendet till utskottet, som skall taga det under förnyad behandling.

Jag ber, herr talman, att få instämma i yrkandet om återremiss.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Björkman**: Herr talman! Jag skulle kunnat nöja mig med att instämma med herr Engberg, utskottets vice ordförande, i hans yrkande om återremiss. Jag skulle dock vilja tillägga några ord.

Herr Engberg uttalade ju, att när reservationen kom, den blev en fullkomlig överraskning för dem av utskottsledamöterna, som stodo för utskottets beslut, och det är verkligen mycket nytt i denna reservation. Man kommer i reservationen med nya uppslag, man försvarar sig med, att den tanke, som ligger bakom motionärernas förslag, skulle leda till en särskild instruktion för hur den kommunala revisionen skulle utföras. Nu har jag den åsikten, att det kommer att bli ganska riskabelt att söka få fram en dylik. När man har stadsförbundet, landskommunernas förbund och landstingsförbundet, är det rätt farligt att söka få generella regler, som icke äro antagna av dem, som äro mest kompetenta på detta håll. För övrigt ser det ut som i det Hammar-skjöldska förslaget särskilt tänkes på, att det skulle överlåtas åt kommunen att få fram särskilda föreskrifter. Det heter i det Hammar-skjöldska förslaget, att det åligger kommunalnämnden att i enlighet *med givna föreskrifter* föra kommunens räkenskaper. Dessa föreskrifter komma väl då vederbörande närmast till del från det mest kompetenta hållet, nämligen förbunden.

Herr Engberg nämnde en sak till. Han talade om att reservationen syftar mot kommunernas självstyrelse. Det ifrågasättes ju att en man från socialdepartementet eller från landsstaten komme och såge efter, hur man skötte räkenskaperna. Men genom den anordningen skulle det lätt kunna hända, att ansvaret toges bort från vederbörande inom kommunen och lades på denne tjänsteman, på vars förstånd man ansåge sig böra lita.

Vi i utskottet, som varit med på denna avslagslinje, ha icke på något sätt velat underlåta att stryka under, att det vore lyckligt, om vi finge vissa tryg-

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.

(Forts.)

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.

(Forts.)

gande bestämmelser, och ha sett det viktigaste däri att den Hammarskjöldska utredningen gått in för den i motionen begärda bestämmelsen, att revisionen skall ske genom revisorer, valda för det kommande året. Det är däri tyngdpunkten ligger.

Hade frågan nu i kammaren legat så, att det varit fråga om att rösta mellan utskottets förslag och reservanternas förslag, så hade jag på det allra livligaste gått in för den uppfattning herr Engberg antydde, nämligen att reservanternas förslag är sådant, att, om det hade upptagits av konstitutionsutskottet, så hade det mycket väl kunnat komma före såsom tillkommet på konstitutionsutskottets initiativ, men såsom detta reservanternas förslag nu är, fristående och gående långt utöver vad motionärerna kommit fram med, anser jag, att, om det skulle ifrågasatts röstning, man icke skulle kunna antaga, att förslaget komme under omprövning. Det är emellertid icke fråga om en dylik omröstning nu, utan nu gäller frågan, att man skall söka få fram ett förslag, som kan dryftas i konstitutionsutskottet under angivna synpunkter, vilket kanske, så som situationen är, kan vara det lämpligaste. Alla torde väl i varje fall inse, att utskottet varit och är ytterst intresserat av att frågan slutligen lyckligt löses.

I detta anförande instämde herr *Norling*.

Herr Sävström: Herr talman! Med anledning av herr Engbergs uttalande om vad anledningen kunde vara till att första kammaren återremitterat ärendet, skall också jag be att få säga några ord. Jag hade annars tänkt, att vi inte skulle ge oss in i någon debatt, såsom saken nu ligger till.

Det förhöll sig på det sättet, att när utskottet började behandla dessa motioner av herr Johansson i Edsbyn och herr Pettersson i Hällbacken, så ville utskottet givetvis i första hand se till, vilken uppfattning utskottet tidigare haft vid behandlingen av liknande framställningar 1921 och 1923. Efter den överläggning, som då skedde inom utskottet och när nu den Hammarskjöldska utredningen låg klar, tyckte utskottet, att det skulle vara lämpligast, att man i samband med den förestående revisionen av kommunallagarna också skulle rycka in en bestämmelse om att revisorerna skulle utses för det kommande året. Men i den överläggning, som förekom, framhöll ledamoten av första kammaren herr Thulin, att han för sin del ansåg, att en särskild instruktion över hur den kommunala revisionen skulle utföras också borde upptagas såsom ett förslag. Herr Engberg säger, att det inte förekommit under överläggningarna i utskottet, och utbrister: »Döm om vår förvåning, när vi fingo se reservanternas förslag!» Ja, utskottets ledamöter ha nog inte varit så förvånade. De äro i allmänhet inte förvånade över några reservationer, därför att de titta aldrig på dem, förrän de äro tryckta, och fråga aldrig efter dem.

Men så har det kommit en viktig omständighet till senare, vilken kanske i någon mån förklarar, hur saken ligger till. Sedan utskottet fattat sitt beslut, meddelade en dag tidningen Dagens Nyheter, att den verkställt en utredning om hur det stod till på detta område. Och tidningen hade kommit till det resultatet, att det under två år hade försnillats sammanlagt 2 miljoner kronor i detta land, där vi anses vara så hederliga, alla människor. Detta väckte ett oerhört uppseende och föranledde, att när vi samlades i utskottet en representant från det frisinnade hållet, en av de mera framstående inom det lägret, undrade, om det inte vore skäl, att vi på nytt upptogo frågan till behandling, och detta mera allvarligt och ingående, efter de uppgifter som tidningen lämnat. Men det är klart, att det kunde aldrig bli tal om att utskottet skulle ändra sitt beslut. I det utlåtande, som sedan föredrogs av utskottets sekreterare, var man mycket

angelägen att skriva motiveringen så stark, som överhuvud taget var möjligt, för att sedan kunna sluta med ett avslag.

Så har behandlingen av detta ärende gått. Det är ledsamt att behöva ingå på denna sak. Men det är nog detta, som är den huvudsakliga anledningen till att man på utskottsmajoritetens sida känner, att reservationen är stark i jämförelse med utskottets utlåtande. Och, mina herrar, om ni stryka hela motiveringen i utskottets utlåtande och likaledes stryka reservationens motivering och vi skola rösta om klämmarna, så misstänker jag, att majoriteten i denna kammare skulle gå på reservationens kläm.

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.

(Forts.)

Herr **Hage**: Herr talman! Jag väckte för några år sedan en motion i denna fråga, och jag har varit mycket intresserad av dessa spörsmål på grund av en hel del förhållanden.

Men det är inte för att framhålla detta, som jag begärt ordet, utan därför att man i reservationen har pekat på möjligheten att genom en rikslagstiftning slå fast vissa normerande bokföringsföreskrifter för kommunerna. Med anledning därav vill jag påpeka, att jag för femton år sedan, år 1913 — det var under ett av mina allra första riksdagsår — väckte en motion i denna kammare, i vilken jag påyrkade en utredning i denna sak. Jag hade då visst inte tänkt, att man skulle *i varje detalj* ha föreskrifter om bokföringen; så långt ville jag inte gå. Men jag ville i alla fall komma dithän, att det skulle bli vissa normerande bestämmelser *i stort sett* för den kommunala bokföringen.

Som sagt, detta var för femton år sedan! Riksdagen avlät då i anledning av denna min motion en skrivelse i ärendet till Kungl. Maj:t. Både första och andra kammaren voro med därom utan debatt. Men trots detta hade jag verkligen för min del trott, att hela saken blivit bortglömd under alla dessa femton år. Då finner jag helt plötsligt i pressen, att man efter femton år gräver upp i något departement denna riksdagsskrivelse, som är så gammal, att den väl nästan är möjlig, och börjar syssla med den just nu. Jag är naturligtvis glad åt det. Men å andra sidan måste jag säga, att det inför en sådan situation känns rent av tråkigt att ha lyckats få igenom en riksdagsskrivelse, när det skall ta så lång tid att utreda en tämligen enkel sak. Ja, jag kan inför detta nästan förstå den riksdagsman som en gång sade till mig, att det värsta en motionär kunde råka ut för, det är att få en riksdagsskrivelse till stånd, ty då blir det ingenting av.

Jag vet nu inte om det är på socialministerns eller på finansministerns förordning, som denna fråga berott, men jag vill säga, att nog tycker jag, att en sådan sak som denna, omkring vilken både första och andra kammaren stodo enhälliga år 1913, kunde forcerats något mera och inte behövt ligga i femton år, utan att något resultat framkommit. Denna sak har säkerligen mycket stor betydelse för behandlingen av den fråga, som vi här äro inne på, och från *den* utgångspunkten skulle jag för min del gärna se, att man kunde få någon slags upplysning från vederbörande departementschef om hur det kommer sig, att saken kunnat få ligga så länge utan åtgärd.

I övrigt ber jag för min del att få säga, att jag givetvis ingenting har att invända mot yrkandet om återremiss av detta ärende till utskottet.

Herr **Johansson** i Edsbyn: Herr talman! Det är klart, att jag inte har något annat yrkande än om återremiss av ärendet till utskottet. Jag är glad, om frågan kommer under utskottets behandling en gång till. Den är verkligen mycket viktig, och jag tror, att man bör grundligt sätta sig in i vad det här gäller.

Herr Sävström påpekade, att sedan utskottet börjat syssla med frågan, kom det ett meddelande i en tidning att det förskingrats 2 miljoner kronor för

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.
(Forts.)

kommunerna under de två senaste åren. Jag läste också detta meddelande. Men jag kan tillägga, att bland de uppräknade kommunerna saknade jag dock en min grannkommun, som förra året förlorade en kvarts miljon på grund av förskingringar av ordföranden i kommunalnämnden. Under sådana omständigheter är det nödigt, att frågan tages upp till grundlig behandling av utskottet.

Sedan vill jag tillägga, att jag inte har avsett annat med min motion, än vad som framgår av de tre punkterna i motionens kläm. För det första begär jag, att revisorerna skola utses för det kommande året. Detta är förutsättningen för att den andra punkten eller punkten b) skall kunna tillämpas. Jag tror nämligen, att det är mycket viktigt, att revisorerna få tillfälle att under årets gång följa räkenskapsföringen och sålunda kunna ingripa på ett tidigt stadium. I övrigt har jag inte tänkt mig några vidlyftiga byråkratiska anordningar med några av staten utsedda speciella revisorer, utan jag tror nog, att saken kan ordnas med vanliga revisorer, som kommunerna utse, om det endast anordnas på ett praktiskt och lämpligt sätt.

Jag ber som sagt, herr talman, få förena mig i yrkandet om återremiss.

Herr Fast: Herr talman! Jag skulle inte ha begärt ordet, om det inte varit fråga om att ärendet kommer att återremitteras. Kammaren står inför det egendomliga läget, att det, som skall bilda underlaget för beslutet, har blivit underkänt av såväl utskottet som reservanterna med undantag av en enda punkt, nämligen att revisorerna skola utses för det kommande året, varom någon skrivelse icke behövs, enär förslag därom upptagits i den Hammarskjöldska utredningen. Man är också överens om att någonting behöver göras på detta område. Men frågan måste angripas från andra utgångspunkter än motionärernas. Det är med hänsyn härtill man måste bedöma det föreliggande utskottsutlåtandet. Och för att i någon ringa mån bidra till att belysa frågan från några andra utgångspunkter, än dem motionärerna haft, är det, som jag begärt ordet.

Förhållandet är sådant för närvarande, att det råder den största oenighet inom de rättslärdas krets, huruvida 1925 års lag är tillämplig på det kommunala livets område, nämligen att man icke får täcka gjorda förskingringar. Vidare råder det den största tveksamhet, huruvida man överhuvud taget kan komma åt en förskingrare i en kyrkokassa eller kommunalkassa, därför att 1862 års förordningar icke innehålla föreskrift om att man måste ha de anförtrödda medlen skilda från sina egna tillgångar. Detta har lett till fall, som jag här inte skall gå in på, men som utgöra tillräckliga belägg för mina synpunkter på hithörande område. Det har nämligen visat sig, att de allmänna åklagarna varit till den grad tveksamma, att de inte vågat skrida till åtal, trots att det förelegat rena, klara förskingringar. De ha nämligen med stöd av de rättslärda haft den uppfattningen, att en förskingring icke kan konstateras, förrän vederbörande medelsförvaltares hela egendom blivit realiserad och det därvid befunnits, att det icke förefinnes täckning för de anförtrödda medlen.

Det är klart, att om man skall ha en revision av gällande bestämmelser på hithörande område, så måste man först taga itu med detta rent primära. Det är enligt mitt förmenande själva medelsdispositionen som är huvudsaken, och det är från den utgångspunkten problemet måste angripas. I det avseendet kan måhända vad som nämndes av herr Röing, vilket för övrigt nog inte var alldeles okänt, utgöra ett underlag för en undersökning på området. Det är klart, att 1862 års förordningar äro till den grad föråldrade, att det inte duger att göra en lappning här och där. Själva grundvalen är enligt mitt förmenande oduglig att bygga på. Man måste göra helt och hållet nya föreskrifter, som på ett helt annat sätt tillgodose kommunernas rätt.

Sedan jag sagt detta, vill jag, herr talman, sluta med att säga, att jag vill på det allvarligaste varna mot att gå förhastat fram på hithörande område. Man bör inte under en, så att säga, panisk stämning besluta föreskrifter, som sedermera i praktiken kanske visa sig olämpliga och olämpliga ur kommunernas synpunkt. Man bör inte vara beredd att godtaga första bästa projekt, som dyker upp, men som kanske vid en närmare undersökning visar sig vara ganska lätt gods, när det gäller att vinna rättelse på detta område. De upplysningar, som lämnades av Dagens Nyheter, böra dock inte få verka alltför avskräckande. De utgjorde i själva verket icke en bild av endast kommunala förskingringar utan omfattade en vidare rayon. Härmed vill jag naturligtvis inte ha sagt, att inte kommunala förskingringar ha förekommit i oroväckande stor utsträckning. Men då det nu gäller att eventuellt använda utskottets initiativrätt, anser jag, herr talman, som sagt, att problemet måste angripas med betydligt vidare perspektiv, än motionärerna anvisat.

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.
(Forts.)

Under detta anförande hade herr talmannen återtagit ledningen av förhandlingarna.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag skulle kunnat nöja mig med att instämma i vad som yttrades av vice ordföranden i landskommunernas förbunds styrelse, herr Bengtsson i Norup, och den senaste ärade talaren. Men jag ber att få säga några ord främst med anledning av den av herr Röing under debatten lämnade anvisningen.

Jag kan omöjligen tro, att det går att hitta på ett så genialiskt system, att man skall kunna ha en absolut enhetlig bokföringstyp för samtliga landskommuner med så växlande invånarantal som från 140 upp till som jag tror 18,000 i en enda kommun. Det är klart, att uppgifterna i olika kommuner inom hela denna rayon växla i så oerhörd grad, att det, enligt mitt sätt att se, är förspilld möda att försöka pressa in dem i en enhetlig form, såsom herr Röing tycktes förutsätta.

Sedan ber jag att få framhålla en annan sak. Kommunalnämnderna äro enligt gällande lag gemensamt ansvariga för den ekonomiska förvaltningen, och därav följer, att man på många håll gått in för det systemet, att man utom kassaförvaltare även utser en kassakontrollant inom kommunalnämnden, vilken följer med medelsförvaltningen för varje månad och ser till, att allting är, som det skall vara. Jag tror, att detta är en vida lyckligare väg att slå in på än att välja aldrig så yrkeskunniga revisorer, som när som helst skulle kunna komma och gripa in i den kommunala förvaltningen. Jag vill inte bestämt motsätta mig det, men jag anser det dock viktigare ur kommunalnämndernas och kommunernas egen synpunkt, om utvecklingen kan ledas därhän, att det blir litet flera av nämndens ledamöter, som få med den ekonomiska skötseln att göra och inte bara kassaförvaltaren.

När vi debatterade denna fråga i landskommunernas förbunds styrelse, visade det sig, att vi, fastän vi ganska ingående diskuterade saken, inte kunde ge några direkta uppslag beträffande erforderliga åtgärder.

Jag vill i likhet med herr Fast varna för att göra detta stereotyp över hela landet och framför allt för att använda systemet med någon statens tjänsteman, som skall — som det heter i klämman — utöva »en noggrannare och mera detaljerad uppsikt och kontroll». Det trampan det på den kommunala självstyrelsen är icke lyckligt, så mycket mindre som förhållandena äro så pass olikartade i olika kommuner i vårt långsträckt land.

För närvarande har jag, herr talman, icke annat yrkande, än att jag biträder yrkandet om återremiss.

*I fråga om
kontrollen å
kommunernas
ekonomiska
förvaltning.*
(Forts.)

Herr **Andersson** i Igelboda: Herr talman! Denna fråga kommer givetvis att bli återremitterad till konstitutionsutskottet, men jag måste säga, att har det icke förekommit flera uppslag i första kammaren än här i denna kammare, så har icke utskottet mycket att taga fasta på, då det går att ånyo behandla densamma. Ty vad motionärerna föreslagit ha såväl utskottets majoritet som reservanternas förklarar icke mycket att reflektera på, om man undantager det förslag, som finnes i den hammarskjöldska utredningen, nämligen att revisorerna skola väljas för att granska det kommande årets räkenskaper.

Om jag sedan övergår till reservanternas uppslag, så äro dessa enligt mitt förmenande så grundligt tillbakavisade i denna kammare, särskilt av dem, som mer än andra haft tillfälle att ägna frågan sin uppmärksamhet, nämligen två styrelseledamöter i landskommunernas förbund. Detta förbund har ägnat detta spörsmål mycket ingående uppmärksamhet, och dessa två styrelseledamöter, som här haft ordet, ha förklarat, att det recept reservanternas kommit med icke är något att reflektera på.

Jag måste i likhet med herr Fast säga, att skall man komma till rätta med dessa oegentligheter, får man angripa dem från andra utgångspunkter än dem motionärerna och reservanternas haft. Jag tror, att man måste vända sig till själva förvaltningen, sådan den är organiserad, och utöver vad herr Fast påpekat kan jag icke underlåta att framhålla en sak, som man i det fallet kan reflektera på. Det är så, i varje fall i de större kommunerna, att man har lagt om kassaförvaltningen så, att det överlåtits åt en avlönad person att handha samtliga kassor, en kommunalkamrer eller kassör, men de nuvarande kommunalförfattningarna lägga hinder i vägen för att utfärda sådana instruktioner, att han kan åläggas tjänstemannaansvar. Det blir de kommunala nämnderna, som få bära ansvaret för kassaförvaltningen, även om den handhas av en fast avlönad person. Det är en sak, som bör tagas i övervägande, då frågan ånyo kommer upp till behandling.

Då jag går med på återremissyrkandet, är det närmast, för att det skall undersökas, om några nya uppslag framkommit i första kammaren, som äro värda beaktande. Jag tror, att oavsett vad riksdagen kommer att besluta i denna fråga, så kommer dock Kungl. Maj:t vid behandlingen av revisionsförslaget beträffande kommunallagarna att ägna all den uppmärksamhet åt densamma, som är möjligt. Det skulle vara fullkomligt obegripligt, efter allt som inträffat i detta land, om icke Kungl. Maj:t skulle ägna all den uppmärksamhet åt frågan, som är möjligt, oavsett om riksdagen skriver eller icke.

Jag har, herr talman, icke något yrkande, men nog är jag tveksam, om talesmannen för reservanternas har rätt, då han säger så bestämt, att riksdagen, om den i dag fattat beslut i saken, skulle följt reservanternas i deras slutyrkande. Om det skett, så hade det i varje fall icke varit på grund av sakskalet utan på grund av känslöskäl.

Jag har, som sagt, herr talman, icke något yrkande.

Vidare yttrades ej. Efter av herr talmannen därå framställd proposition beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för ny behandling.

§ 9.

Föredrogos vart för sig:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion om en pressorganisation för främjande av vårt folks karaktärsdaning, politiskt och individuellt; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för sergeanten vid intendenturkåren C. A. Svedberg från viss ersättningskyldighet;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Karlskrona stad för övertagande av viss gatubelysning i Karlskrona m. m.; och nr 38, i anledning av väckt motion angående beredande åt två kaptener å övergångsstat av vissa förmåner i löne- och pensionshänseende.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

I fråga om kontrollen å kommunernas ekonomiska förvaltning.

(Fortn.)

§ 10.

Å föredragningslistan var vidare uppfört statsutskottets utlåtande, nr 39, i anledning av väckt motion om åtgärder för en planmässig och allmän elektrifiering inom Norrbotten m. m.

Ang. en planmässig och allmän elektrifiering inom Norrbotten m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet hänvisad motion, nr 12, hade herrar *Samuelsson* och *Dahlén* hemställt, att riksdagen måtte dels i skrivelse till regeringen i enlighet med i motionen angivna riktlinjer begära utredning och förslag angående åtgärder för en planmässig och allmän elektrifiering inom Norrbotten, dels anslå erforderliga medel för byggandet av en överföringsledning från Gällivare till Tärendö, dels ock anslå 350,000 kronor som bidrag för byggandet av distributionsledningar i Gällivare, Junosuando, Tärendö, Pajala och Korpilombolo socknar.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte av riksdagen bifallas.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Samuelsson: Herr talman! Jag skall säga redan från början, att jag förstår icke utskottets dunkla svar på motionen. Man har påpekat en pågående utredning, och man anser i anledning av densamma, att riksdagen icke har skäl att taga ställning till dessa spörsmål. Vi ha i vår motion icke stuckit under stol med denna utredning, utan vi ha till och med gått ut ifrån densamma och bifogat den till motionen, så att i det fallet anser jag, att vi följt utredningen och påpekat den böra vara grundläggande för riksdagen att vidtaga den av oss ifrågasatta statliga utredningen. Den utredning, som är bifogad motionen, är gjord av Norrbottens elektricitetsförening, och utredningen sammanfaller till punkt och pricka med den av oss framförda motionen.

När nu utskottet talar om att länsstyrelsen har satt i gång en utredning, är det fullkomligt riktigt, och jag ser i utskottets utlåtande, att denna utredning delvis är inlämnad till Kungl. Maj:t den 9 februari i år. Allt detta är bara bra och bevisar, att myndigheterna varit tvungna att hastigt taga upp detta spörsmål. Och den som litet följt med elektrifieringen på landsbygden, har nog funnit, att det har varit nödvändigt och särskilt för Norrbottens vidkommande. Ty av de lokala kraftverken ha många måst nedläggas, och en del pågå med så stora omkostnader, att strömmen måste betalas med upp till en krona 50 öre per kilowatt, och då förstår man, att det är omöjligt att kunna använda sig av kraft från dessa kraftverk. Vi ha exempel från sådana kraftverk som Ekfors i Övertorneå och Vänträsk i Överluleå och andra, som kommit till under krisåren. Allt detta måste om något ruinera socknarna i Norrbotten. Särskilt de av oss påpekade spörsmålen om elektrifiering av finnbygden borde ha uppmärksamrats av statsutskottet. Ty dessa stora bygder där uppe äro utan elektriskt ljus, och det är klart, att om icke staten ingriper, blir förhållandet det, att man försöker bygga lokala kraftverk, som komma att ruinera de olika socknarna.

Sedan vi väckt denna motion i riksdagen, ha vi för resten fått auktoritativa

*Ang.
en planmässig
och allmän
elektrifiering
inom Norrbotten m. m.*

(Forts.)

uttalanden från snart sagt alla Norrbottens socknar och icke minst av landshövding Malm, vilka samtliga instämt i de synpunkter vi framfört i motionen. Men innan jag går in på dessa uttalanden — något som är nödvändigt på grund av statsutskottets uttalande i motiveringen — vill jag tillägga, att de hittills vidtagna utredningarna huvudsakligen ha gått ut på utredning om elektrifiering av hela landet. En sådan utredning och ett sådant initiativ måste taga oerhörd tid, innan man får se verkningarna, och man kan därvidlag instämma i det gamla ordspråket, att medan gräset växer, dör kon, särskilt vad gäller förhållandena i Norrbotten, om man där skall vänta på utredning om elektrifiering av hela landet.

Landshövding Malm har gjort ett uttalande, sedan motionen bekantgjorts i Norrbotten, ett uttalande, som jag skall i korthet föredraga, där han påminner om att frågan om byggande av en överföringsledning från Gällivare till Tärendö överensstämmer med länsstyrelsens förslag, som just nu ligger under behandling. Syftet med motionen ansåg landshövdingen mycket bra och överensstämmande med det, som länsstyrelsen satt såsom mål för sitt arbete. Beträffande den stora saken så hade ju länsstyrelsen haft att yttra sig över en utredning gällande landet i dess helhet. Frågans genomförande i stort vore ju beroende på statsmakterna, och frågan vore, om man skulle utbryta Norrbotten från landet i övrigt, vilket ju vore vanskligt att yttra sig om. Och sedan ingår landshövding Malm på förhållandena, speciellt vad gäller finnbygden.

Vi ha vidare uttalande av landstingsman Vanhainen i Pajala, som instämmer. Kommunalstämmans ordförande Lalander i Malmberget instämmer även med motionärerna. Postmästaren Pettersson i Övertorneå, vilken som bekant tagit upp aktionen mot de olidliga förhållandena vid Ekfors kraftverk, instämmer och anser, att statens snara ingripande är det enda, som kan rädda situationen i Norrbotten. Vidare har kommunalnämndernas ordförande Hedkvist i Edefors och Nilsson i Arvidsjaur instämt och visat på en del olidliga förhållanden i sina socknar. Agronom Vanhainen i Luleå, som ju är särskilt sakkunnig, vad beträffar finnbygden, instämmer till alla delar med motionärerna. Vidare finnas instämmanden från kommunalnämndernas ordförande i Hedenäs och Karl Gustavs socknar samt från kommunalstämmans ordförande Ståhl i Junosuando och agronomen Erik Eriksson i Övertorneå. Dessutom ha kommunalnämndernas ordförande Ratama i Korpilombolo och Henriksson i Tärendö, som speciellt äro representanter för dessa finnbygdsocknar, instämt och förordat åtgärder i motionens syfte. Vidare ha kommunalnämndsordförandena i Norrfjärdens, Piteå, Älvsbyns, Överluleå, Jokkmokks, Töre, Nederkalix och Överkalix socknar samt Haparanda stad, ja, praktiskt taget alla Norrbottens socknar yttrat sig och instämt med oss motionärer. Dessutom har Norrbottens elektricitetsförenings ombudsman Seth Gerdin skrivit en längre artikel i Norrbottenspressen, där han går ut från utredningen i motionen och instämmer i att det är nödvändigt, att staten snarast möjligt ingriper med statsåtgärder för elektrifieringen speciellt i Norrbotten.

Om man kan säga, att utredning pågår från länsstyrelsens sida, så menar jag, att denna åtgärd hindrar ej att statsutskottet kunnat gå med på motionen, där det egentliga syftet är att staten redan från början får inflytande på utredningen och genast ingriper, vilket även påkallats av samtliga dem, som uttalat sig i spörsmålet.

Nu är det icke tänkbart, att riksdagen skall vidtaga några åtgärder mot ett enhälligt statsutskott, så mycket mindre som man finner, att Norrbottens representanter i utskottet, herrar Bergqvist och Asplund, icke ens reserverat sig till förmån för motionen, något som torde bero på att hela initiativet tagits av

kommunistiska ledamöter, och då är det klart, att det icke passar dessa herrar att reservera sig, trots alla uttalanden från norrbottenshåll om önskvärdheten av att det så snart som möjligt göres något. Men om det icke är att tänka på att få åtgärder vidtagna i år, förmodar jag dock, att motionen haft det goda med sig, att den utredning, som igångsatts, påskyndas och att man får frågan så fransparkad, att man snart kan vänta en lösning vilken är nödvändig särskilt för Norrbotten.

Jag kan därför icke, herr talman, låta bli att yrka bifall till motionen.

Herr Grapenson: Herr talman! Jag begärde ordet endast för att understryka vad herr Samuelsson sade, att denna fråga är utomordentligt viktig och att utredning är behöfvig, för att man skall kunna tänka sig, att de vidsträckta trakter, det här är fråga om, skola kunna komma till en välbehöfvig utveckling på olika områden. Jag är också enig med honom däri, att det här behöves ett understödande ingripande från statens sida, och jag hoppas även, att detta understöd skall lämnas.

Som frågan emellertid nu ligger till, då den befinner sig i ett utredningsstadium, som icke är avslutat, kommer jag, herr förste vice talman, icke att framställa något yrkande. Men jag har redan nu velat understryka dessa viktiga synpunkter i den förhoppningen, att vi där uppe, när frågan blivit utredd och vederbörligen förlagd till avgörande, måtte ha att räkna på statsmakternas välvilliga tillmötesgående.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! I själva sakfrågan antar jag, att man kan fatta sig rätt så kort. Men jag ber att få säga, att den här motionen av herrar Samuelsson och Dahlén kan vara nyttig åtminstone i det avseendet, att alla de, som klandra vattenfallsstyrelsens taxor, böra komma underfund med, att det icke är någon dans på rosor, om man bygger kraftstationer själv, vilket man kan se av de siffror, som motionärerna anfört på sidan 2. Det kan ej skada, att det kommer fram, vilka svårigheter man möter, då man går in för elektrifiering.

När sedan herr Samuelsson talade om, att man tvingats att upptaga utredning av frågan, kan jag anförtro till kammarens protokoll, att på statsutskottets fjärde avdelning redan i fjol var uppe ett projekt från vattenfallsstyrelsen att draga en särskild ledning från Porjus till kusten, så att frågan är sannernligen ej ny. Det förefaller mig tvärtom, att det är motionärerna, som passat på att göra ett nummer av den *pågående* utredningen. På annat sätt kan jag ej fatta det.

När herr Samuelsson talade om, att han fått ett uttalande från landshövding Malm, trodde jag till en början, att han själv fått emottaga ett särskilt yttrande med anledning av motionen, men jag kom snart underfund med, att det ej var händelsen, utan att det uttalande, som lästes upp, var hämtat ur någon tidning i Norrbotten. Jag kan försäkra herr Samuelsson, att intresset för elektrifiering av dessa ödebygder — som det till stor del här är fråga om — är mycket starkt inom hela statsutskottet. Jag kan också försäkra, att om det skulle komma fram ett liknande projekt i fråga t. ex. om västra Sverige och föreslås, att staten skulle gå in för det, skulle vi kunna få från ordförandena i både kommunalstämmor och kommunalnämnder, ja, från alla kommunala myndigheter de amplaste instämmanden i de synpunkter, som fördes fram. Det är därför intet enastående för trakterna däruppe. Vinkar man med en förmån, så är det klart, att den tacksamt tages emot av de kommunala myndigheterna.

Vad beträffar den särskilt åberopade experten Gerdin, har jag ej den ringaste kännedom om honom, men nog tror jag, att jag får kammaren med mig i det omdömet, att det vore förvånande, om han ej skulle vilja rekommendera sin

Ang.
en planmässig
och allmän
elektrifiering
inom Norrbotten m. m.
(Forts.)

Ang.
en planmässig
och allmän
elektrifiering
inom Norr-
botten m. m.
(Forts.)

egen utredning. När man ser i motionen och dess egen bilaga 2, befinner det nämligen, att den sistnämnda är undertecknad: »Seth Gerdin», så att den saken var det från herr Samuelssons sida icke större anledning att här nämna.

Jag vill påvisa, vad utskottet skrivit, att det är faktum, att länsstyrelsen upptagit den här saken till undersökning, redan innan motionärerna väckt sitt nuvarande förslag i ämnet.

Detta är tillräckligt, herr talman, för bedömande av frågan för tillfället.

Jag tillåter mig att yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr **Persson** i Falla: Herr talman! Den föregående ärade talaren påpekade, att de, som intressera sig för vattenfallsstyrelsens taxor, här skulle ha en nyttig illustrativ lärdom att hämta, nämligen av det sätt, varpå man i vissa bygder gått in för denna elektrifiering, och det kan ju i viss mån vara riktigt. Men det finnes också en annan lärdom att hämta av landsbygdselektrifieringen, och den tror jag, att man i de norrländska bygderna och speciellt från motionärernas sida skulle ha anledning att taga notis om, och det är den erfarenhet, man haft litet var stans om denna elektrifierings ekonomiska välsignelser. Vi få komma ihåg, att den elektriska kraften bör vara icke endast till lyx och till »lyst» utan en sak, som man kan göra sig nytta med. Elektrifieringen skall, för att vara välmotiverad, verka till ekonomisk fördel för den trakt det gäller.

Här är nu fråga om icke, som det förut varit, elektrifiering av en kulturbygd i vanlig mening, utan här kommer herr Samuelsson och talar om elektrifiering av finnbygden. Vi förstå utan vidare, vilket äventyr detta skall vara. Det kan ju icke vara den minsta ekonomiska reson i något sådant. Herr Samuelsson resonerar, som om folk överhuvud taget nu icke kan leva här i landet utan elektriskt ljus. Det går emellertid mycket bra att leva utan elektriskt ljus, men det kan vara betydligt svårare att taga sig fram med elektriskt ljus, om den ekonomiska grundvalen är förstörd. Det är det, som vi skola börja tänka på.

Jag tror, att av hela den utveckling, som varit på detta område, bör man draga den bestämda lärdomen, att man ej bör rusa iväg i blindo och utan att ha de ekonomiska kalkylerna klara. Det är givet, att om det varit svårt att få landsbygdens elektrifiering ekonomiskt bärig i södra och mellersta Sverige, är det mångdubbelt svårare där uppe i övre Norrland. Det kan emellertid hända, därför att tekniken på detta område befinner sig i stark utveckling, att man inom en längre eller kortare framtid kommer därhän, att det låter sig göra att elektrifiera dessa bygder under gynnsammare ekonomiska förhållanden än i dag. När vi kommit dit, kan frågan alltid tagas upp, men så som den ligger till i dag, tror jag, att motionärerna ha all anledning att kunna lugna sig en liten smula. Det är egentligen till dessa bygders egen fördel, om de få vänta på saken, och jag tror, att statsutskottets utlåtande i det hänseendet är mycket väl motiverat.

Nu yttrade herr Samuelsson, att om staten ej går in för denna elektrifiering nu, skola enskilda där uppe göra det, även om de skola fullständigt ruinera sig. Äro verkligen kommunerna och de enskilda däruppe så ekonomiskt ansvarslösa, så må de stå sitt kast, men statsmakterna ha ingen anledning att förfara på det sättet.

Herr **Samuelsson**: Herr talman! Jag förstår av den senaste talarens yttrande här, att han ej känner förhållandena i Norrbotten. Gjorde han det, så skulle ej ett sådant resonemang förekomma, som fördes i hans yttrande. Vi ha i motionen icke enbart åberopat behovet av elektrisk belysning. Vi ha sett frågan så, att det finnes möjlighet till utveckling där uppe i finnbygden. Det är särskilt nödvändigt för jordbrukets vidkommande att här få elektrisk kraft,

men även när det gäller en del industriella anläggningar. Är man fullkomligt okunnig om saken, kan man se det så, som den sista talaren gjorde, men vi, som känna förhållandena, ha en annan syn på desamma.

Jag skall ej vidare ingå på spørsmålet. Jag vet, att det ej är möjligt att nu få riksdagen till något beslut. Jag förstår även, att jag ej kan vidhålla det yrkande jag gjort, därför att det gäller ett anslagskrav för vilket i viss del något belopp ej angivits i motionen. Detta gör, herr talman, att jag ber att få återtaga mitt yrkande i denna del och endast vidhålla yrkandet i förra delen av motionen nämligen i fråga om en allsidig utredning om elektrifieringen av Norrland.

*Ang.
en planmässig
och allmän
elektrifiering
inom Norr-
botten m. m.*

(Forts.)

Herr Nilsson i Antnäs: Herr talman! Då jag är rädd för att kammaren skulle kunna få en oriktig uppfattning om förhållandet med avseende å motionens tillkomst och vad den verkligen gäller, ber jag att få säga några ord.

Herr Samuelsson sade i sitt anförande, att myndigheterna hastigt tvingats att taga upp spørsmålet. Detta är ej riktigt. Utredningen var igångsatt, långt innan motionen såg dagens ljus. Herr Anderson i Råstock har redan påpekat detta, men jag vill understryka det ytterligare för tydlighetens skull. Herr Samuelsson talade om de synpunkter, som motionärerna framfört i sin motion, och att det skulle vara dessa, som gått igen i utredningen. Herr Samuelsson, är det ej tvärtom? Jag bara frågar. Det kunna vi väl ändå ej frångå.

Nu är det naturligtvis så, att alla vilja vi väl göra allt vad göras kan för att få ljus och kraft i så vida kretsar som möjligt där uppe, men här äro faktiska vidtagna åtgärder i detta syfte. Jag och åtskilliga av mina kamrater där uppe resonerade om saken i höstas och voro betänkta på att väcka motion i ämnet. Men när det kom till vår kännedom, att det pågick en utredning från vederhäftigt håll, men att denna ej var slutförd, funno vi för gott att ej vidtaga någon åtgärd i detta hänseende.

Herr Samuelsson påpekade, att det icke finnes någon reservation till utskottets utlåtande. Han säger, att icke ens biskop Bergqvist eller herr Asplund ha reserverat sig, och vill göra gällande, att detta beror på, att motionen kommit från kommunistiskt håll. Vad är detta för prat? Det är väl i stället så, att dessa herrar velat se sakligt på frågan och därför ha de uraktlåtit ett avlämna någon reservation.

Herr Samuelsson: Herr talman! Jag vädjar till herr Nilsson — och ber att få det taget till protokollet — att sätta sig i förbindelse med finnbygdens socknar och taga del av samtliga de framställningar, som gjorts från dessa socknar. Jag tror, att dessa framställningar ge skäl för denna motion även om det endast gäller att få ett hastigare ingripande från statens sida, ty utan statens hjälp är det omöjligt att tänka sig några effektiva åtgärder för denna bygd.

Herr Nilsson i Antnäs: Herr talman! Jag vill säga herr Samuelsson, att jag ej är så främmande för de krav, som framförts från finnbygdens befolkning. Men oaktat dessa krav måste man taga hänsyn till själva saken och hur den ligger till för närvarande.

Herr Hage: Jag vill säga, herr talman, att jag ser denna sak så, att bakom den här motionen ligger ett försök från kommunistiskt håll att lysa med lånta fjädrar. Det är nämligen på det sättet, att detta, som behandlas i motionen, har icke kommit från kommunistiskt håll utan från helt annat håll. Hela historien i denna fråga kan kort och gott utformas på det sättet, att här pågick en utredning, och då det skulle bli nyval till hösten, så var det några företag-

Ang.
en planmässig
och allmän
elektrifiering
inom Norr-
botten m. m.
(Forts.)

samma herrar, som passade på att använda sig av utredningen och göra en motion av den. Alltså, själva idén och uppslaget har icke alls kommit från herrar motionärer. Så ligger saken.

Nu vill jag för min del säga, att när det gäller sådana saker, ha vi på norrlandsbänken mycket samvetsgrant undvikit att göra partipolitik därav. När vi gått fram med något krav, som gäller Norrbotten och övre Norrland, ha vi försökt samla representanter för alla partier och enat dem om den fråga, vi framfört. I detta fall åter ha kommunisterna noggrant undvikit att få medmotionärer från de andra partierna och på det sättet fått fram en motion, som är kemiskt kommunistiskt ren och fri från de andra partiernas talesmän. Och sedan har det skrivits i pressen en del uttalanden från kommunistiskt håll, där man ungefärligen sagt: »Tänk vilka präktiga karlar kommunisterna äro!» Och bakom detta har man kunnat skönja en underförstådd mening, att de andra äro bara skräp, de förstå sig ej på saken. Så har saken utvecklats sig i Norrbotten.

För min del vill jag säga ifrån, att jag och — jag är övertygad därom — även alla mina kamrater på länsbänken vilja göra allt vad vi kunna för att få fram dessa saker. Men jag tror, att bästa sättet att få fram detta är att sätta in sin kraft på att påskynda den pågående utredningen, om den fördröjes på något sätt. *Men det har icke hittills visat sig.* Om man tager hänsyn till förhållandena kan man nog säga, att vederbörande gjort allt vad man kunnat för att föra fram denna utredning. Men om det visar sig, att man i fortsättningen skulle komma att fördröja utredningen, då kan tiden vara inne att framföra en motion i riksdagen.

För övrigt vill jag sluta mitt anförande med att ytterligare säga, att alla dessa saker rörande Norrbotten och övre Norrland gagnas bäst, om man ej lägger partisynpunkter på dem.

Herr Samuelsson: Herr talman! Jag har knappast hört ett mera barnsligt och konstigt resonemang i riksdagen, än det herr Hage framförde. Man söker finna alla möjliga skäl för att komma ifrån en ömtålig sak. Herr Hage är en av de flitigaste motionärerna i kammaren. Men har han själv gjort de många utredningar, som bifogats hans motioner? Nej, det är väl så, att han har anlitat sakkunskapen. Så har också fallet varit här. Då bör man ej klandra motionärerna därför, att man ej fått utredningen från någon ledamot av det kommunistiska partiet utan från en sakkunnig person. Det är egendomligt att komma fram med ett sådant resonemang, och vittnar om att Hage kan gå ganska långt när det gäller att komma åt en politisk motståndare.

Denna utredning har pågått länge, och det finnes många skäl, som tala för att man får en hastigare gång på den samma. Det är anledningen till motionen.

Herr Hage vill anspela på det kommande valet — vilket även en annan talare förut gjort — och antyda att detta skulle vara anledningen till motionen. Det är, som jag förut sagt, med ett sådant resonemang ger man ju klart belägg på att det är därför att det är de kommunistiska ledamöterna som väckt motionen som ej herr Hage kunnat biträda densamma. Man åsidosätter alltså ett så viktigt Norrbottensintresse, bara för att göra i partipolitik, men herr Hage kan vara lugn, vi komma fortfarande att med näbbar och klor arbeta på en hastig utredning och initiativ för att få detta spörsmål realiserat för Norrbottens vidkommande.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Då nu reservanterna ånyo kommit på tapeten — de *saknade* reservanterna från statsutskottet — vill jag i sanningens intresse påpeka, att frånvaron av reservationer beror just på vad som står på utlåtandets första sida: »Utredningen i ärendet pågår fortfarande,

och utskottet vill omförmäla, att vid sammanträde med ombud från nyssnämnda socknar så sent som den 14 januari innevarande år enighet också nåtts om en elektrifieringsplan efter i viss mån andra ekonomiska grundlinjer än som tidigare förutsatts.»

Det finnes ingen i statsutskottet, som vill vara med om ett skrivelseförslag, när man vet, att det pågår utredning genom myndighets försorg. Det vill jag säga till de saknade reservanternas försvar.

Ang.
en planmässig
och allmän
elektrifiering
inom Norrbotten m. m.
(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad och herr talmannen givit propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till det av herr Samuelsson under överläggningen senast framställda yrkandet, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 170, angående försäljning av vissa under vattenfallsstyrelsens förvaltning ställda fastigheter;

nr 179, angående reglering av Mellersta Östergötlands järnvägsaktiebolags i likvidation skuld till staten m. m.;

nr 186, med förslag till förordning angående visst tillägg till förordningen den 29 juni 1917 angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen m. m.;

nr 187, angående anslag för budgetåret 1928—1929 till lantbruksstyrelsen och stuteriöverstyrelsen; och

nr 189, angående förslag till lag om galtbesiktningstvång;

dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse:

nr 188, med tillkännagivande, att i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln bebådad framställning om anslag för utredning och undersökning rörande åtgärder mot skadegörelse genom Umeälvens och Vindelälvens översvämningar icke kommer att föreläggas riksdagen.

Nämnda propositioner och skrivelse bordlades.

§ 12.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av väckt motion angående elektrifiering av statsbanelinjen Hagalund—Väsby, eventuellt Hagalund—Uppsala; och

nr 41, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande omfattningen av riksdagens revisorers granskningsrätt.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13.

Vid nu skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande, nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av § 8 mom. 3 i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor ävensom en i samma ämne väckt motion begärdes ordet av

Ang. ändring
i tulltaxe-
förordningen.

Herr **Röing**, som anförde: Herr talman! Jag har intet annat yrkande att framställa än om bifall till utskottets hemställan, men jag vill begagna detta tillfälle för att stryka under den uppfattning, som kommit till uttryck i ut-

*Ang. ändring
i tulltaxe-
förordningen.
(Forts.)*

skottets motivering, nämligen att det icke är en dag för tidigt, att denna lag upphör att gälla, som vi ha kvar från världskrigets dagar och från kristiden. Jag instämmer i den förhoppningen, att den regering, som sitter vid 1929 års riksdag — det må vara den nuvarande eller en annan — icke måtte framlägga en proposition som denna. Det har visat sig, att icke ens under världskriget eller under den svåra kris, som följde på detta, har det varit behöfligt för en sittande regering att använda den rätt att höja tullarna som riksdagen delegerade åt regeringen. Man borde knappast hysa olika meningar om att det är tveksamt, om riksdagen överhuvud taget har rätt att delegera åt en regering att bestämma över de utgående tullskatterna. Grundlagen säger tydligt ifrån, att det är det svenska folkets urgamla rätt att sig självt beskatta, och under sådana förhållanden måste det som sagt vara tveksamt, om riksdagen har grundlagsenlig rätt att delegera denna sin beskattningsrätt. Förhållandena voro emellertid under världskriget och åren närmast därefter så abnorma, att man icke tvekade att ge en sittande regering — den må ha varit av vilken politisk färg som helst — en sådan rätt. Nu ha vi dock uppenbarligen kommit in i så pass normala förhållanden, att jag liksom bevillningsutskottet vill uttala den förhoppningen, att den regering, som är sittande vid 1929 års riksdag, icke ånyo måtte framlägga denna proposition.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Föredrogs vart efter annat:

bevillningsutskottets betänkande, nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande vägsyn; och

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för lån, avsedda att upptagas av vissa flottningssöreningar.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtanden hemställt.

§ 15.

*Ang.
införande av
jaktvårds-
avgifter.* Härefter föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion angående införande av jaktvårdsavgifter. Därvid anförde:

Herr Lorichs: Herr talman! Jordbruksutskottets föreliggande utlåtande är ju enhälligt, och jag skall icke tillåta mig att försöka riva upp det, detta så mycket mindre som jag i viss mån varit med om att utforma detsamma. Jag kan dock icke, herr talman, låta ärendet passera utan att få till kammarens protokoll antecknat, att jag och flera med mig helst skulle velat yrka bifall till herr Johanssons i Krogstorp motion. Det är emellertid nu lönlöst att så göra, och fördenskull har det synts viktigare att få utskottets avstyrkande utlåtande avfattat i så litet avvisande former som möjligt.

Det är nämligen icke tänkbart för en enskild motionär eller enskilda motionärer att kunna åstadkomma ett beslut, som skulle kunna leda till att våra jaktvårdsfrågor löstes något så när efter de riktlinjer, som våra jaktvänner

och naturvänner helst skulle önska. Den saken kan nog icke lösas på annat sätt än att det kommer ett förslag från regeringen. Hur den nuvarande jordbruksministern ställer sig till denna fråga, är mig obekant, men hans företrädare i ämbetet visade, att han för sin del icke vågade sig på saken eller icke hade något intresse för den. Som kammaren minns, förelåg i fjol en kungl. proposition om ändringar av en del periferiska delar av jaktlagen, men till mångas besvikelse lämnades den centrala delen, den som det är fråga om i den föreliggande motionen, alldeles åsido.

Herr Johanssons i Krogstorp motion har i alla fall icke varit förgäves, ty den har pekat på det förhållandet, att våra jaktvårdsfrågor fortfarande äro olösta. Denna motion har utgjort en lystringssignal till dem både inom och utom riksdagen, som ha den i detta fall alldeles riktiga uppfattningen, att på detta område äro förhållandena för närvarande fullkomligt avvita.

Åsikterna om jaktens plats i den allmänna hushållningen ha nog på senare år i åtskilligt förskjutits i rätt riktning. Därom vittna alla de, som arbeta på att utbreda kunskaper om jaktvården ute i bygderna. Den gamla missuppfattningen, att jakten endast är en de stora skogsägarnas angelägenhet, sitter dock envist kvar på sina håll. Jakten, säga de, är ett överklassnöje, och den saken rör icke de små jordägarna. De ha intet ekonomiskt intresse av denna sak. Ja, visserligen är det naturligtvis sant, att frågan angår de stora skogsägarna, och måhända är för dem icke något centralt ekonomiskt intresse förenat med saken, men för många små jordägare betyder dock jakten, ekonomiskt sett, ganska mycket.

Då det inom utskottet var på tal, att man möjligen skulle kunna införa någon slags jaktskatt, exempelvis 5 kronor per jägare och år, sades det, att detta icke behövde möta några invändningar, om det gällde endast för landet söder om Dalälven. I Norrland däremot, sade man, finns det många familjer, som äro så fattiga, att de hämta större delen av sin utkomst ur skogen genom jakt, och för dem skulle en femma ha ganska stor betydelse. Ja, här är icke platsen att göra någon undersökning, om detta påstående till alla delar håller streck, men så mycket kan ju detta uttalande få tjäna till, att det är ett bevis för att det i vårt avlånga land finnes många, som ha mycket stort ekonomiskt intresse av jakt.

De, som bo i en landsända, där det finns älgar, kunna intyga detsamma. Under de fyra eller fem dagar i oktober månad, då jakten på älg är tillåten, finns det väl knappast en lägenhet så liten, att där icke finns en jägare. Detta gäller naturligtvis i synnerhet på sådana platser, där man kan vänta sig, att en jagad älg skall passera. Det råder en fullkomlig jaktfeber under dessa dagar. Där två eller tre äro församlade, talas det bara älgjakt, och tidningarna anställa särskilda tillfälliga medarbetare, som icke göra något annat hela dagarna än sitta i telefon för att samla in uppgifter om resultatet, och spalterna fyllas med uppgifter om fällda älgar. Icke kan man säga, att det därvidlag endast är fråga om ett nöjes- eller ett sportintresse, utan intresset är nog till mycket stor del riktat på den snöda mammon.

Man kan ju med ett visst vemod konstatera, att kulturens framgångar försämra livsvillkoren för skogens djur. Odlingen går framåt, sjöar sänkas, mosset utdikas och därigenom motas alla sjöfåglar bort. Hagarna röjas från träd och bliva kala betesmarker. Den gamla markens flora, särskilt bärriset, som tjänat fåglarna till föda, utbytes mot kulturväxter. Skogarna gallras och bli glesare, och alla skrymslen och snår komma bort, som förut tjänat djuren till skydd. Allt detta är ju nödvändigt. Kulturen måste ju gå framåt, och det mindre viktiga får vika för det viktigare, men utan offer sker det icke. Man tycker då, att det icke skulle vara för mycket, om människorna, som uppbära

Ang.
införande av
jaktvårds-
avgifter.
(Forts.)

Ang.
införande av
jaktvårds-
avgifter.
(Forts.)

kulturen och åtnjuta dess fördelar, också skulle vidtaga åtgärder för att mildra verkningarna av dessa förhållanden och ålägga sig en viss begränsning. Hur är det emellertid med detta? Det är nog alldeles tvärtom. Antalet jägare ökas, och i den mån, som djurstammen minskas, beskattas den allt hårdare och hårdade. Att antalet jägare ökas, beror ju i viss mån på att jordstyckningen har gått framåt, så att det blivit flera jakträttsinnehavare. Där det förr bara fanns en jägare, kan det nu finnas flera tiotal.

Det är verkligen svårt att inse, vad som i denna fråga skulle behöva skära sig mot en demokratisk åskådning, om den, som går ut i skog och mark för att jaga och sålunda beskatta en naturtillgång, för vars åstadkommande han icke har lagt ut ett öre, finge erlægga en ringa penning för att i görligaste mån åstadkomma åtgärder, som inrikta sig mot missbruk och oförståndigt utövande av jakten. Man säger, att detta skall göras upplysningsvägen. Ja, det är en utmärkt väg, och den är också beträdd. Det verkas mycket på denna väg genom föreningar, genom broschyrer och föredrag, icke minst med användande av vårt allra modernaste medel, radio. Det räcker emellertid icke. Det behövs pengar till allt detta. Det behövs pengar till ökad bevakning för att hindra tjuvskytte, vare sig det nu sker på laga eller olaga tid. Det är icke någon obillig begäran, att dessa penningmedel hopsamlas av dem, som idka jakten, vare sig nu detta sker för sportens skull, för nöjets skull eller för ekonomisk vinnings skull.

Som jag förut sagt, lönar det sig icke att yrka bifall till motionen. Jag tror dock, att jag uttalar alla natur- och jaktvänners mening, om jag riktar en varm vädjan till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att intressera sig för denna sak och ägna den sin uppmärksamhet och söka bringa den till en riktig lösning.

Med herr Lorichs förenade sig herrar *Larson* i Tönnersa, *Leffler* och *Alströmer*.

Herr *Olsson* i Broddbo: Herr talman! Som motionären i föreliggande fråga ej är närvarande och jag instämt i motionens syfte, ber jag att med några ord och exempel få motivera, varför jag anser en bättre ordning på jaktens och jaktvårdens område böra komma till stånd.

Om man intresserar sig något för livet ute i skog och mark, så finner man snart, att då det gäller villebråden, dessa åtminstone på en del trakter av vårt land rentav äro utsatta för en systematisk utrotning, och det är verkligen på tid att med det snaraste vidtaga kraftiga åtgärder för att skydda och vårda vårt lands viltnad. Jag vill nämna några exempel, som ge belägg för att det är dåligt beställt, såväl då det gäller jaktlagens efterlevnad, som vården och det humanitära skyddet beträffande villebråden, som i sin tur väl motiverar bättre jaktvård och bevakning. I vissa trakter av Västmanland har det funnits ett ganska kraftigt rådjursbestånd, men på grund av att jakthundar trots förbud i stor utsträckning få springa lösa ta de sig för med att jaga dessa djur, som i synnerhet nu under denna tid på året och något längre fram, medan snön är hård, bliva ett lätt byte för hundarna. Skaren bär nämligen dessa, då däremot rådjuren falla igenom snön för varje steg. Under deras flykt river den skarpa snön av skinnet på deras ben, och de bli snart uttröttade och urständsatta att fly. Det är ej långt emellan, som rådjur hittas döda i skogen, vilka på nämnda sätt jagats och slutligen rivits av dessa utelöpande hundar. Den nämnda rådjursstammen har på så sätt så gott som utrotats, utan att detta har länt till någon nytta. Om man under våren och i arla morgonstunden gör en promenad ut i skogarna, så kan man ofta lägga märke till skottlossning än här, än där. Det är skyttar, som i

trots av förbjuden tid äro ute på tjäder- och orrrjakt, och skogsfågeln blir då under lektiden ett lätt byte för jägaren. För åtskilliga år tillbaka på den plats, där jag då bodde, kom en dag en sådan där skytt — han var för mig okänd — hem till min bostad med en tjäder, som han erbjöd mig att få köpa av honom. Jag avböjde köpet under motiveringen, att det var förbjuden tid, och sade honom ett varnande ord. Med en viss ironi i rösten sade han då: »Ja, då går jag väl till länsman och säljer tjädern.» Men så tillade han: »Länsman betalar så litet för den nu, då det ej är lovligt att skjuta.»

Det hänsynslösa sätt, som emellanåt i våra dagar kännetecknar jaktutövaren, visar också, att det i många fall är dåligt beställt med den humanitet och självbehärskning, som man borde ha rätt att fordra av varje jägare, och i synnerhet, då det blir fråga om älgjakten, är det nog så, att många av de skyttar, som driva omkring i skogarna, sakna den kompetens, som de borde äga. Då våra husdjur slaktas sker ju detta av därtill utbildade personer. Då det gäller fällande av t. ex. älg, borde enligt mitt förmenande viss kompetens förutsättas. Att äga bössa eller gevär är ej nog att mönstra såsom jägare. Jag har ibland sagt åt unga skyttar: »Inte kan ni skjuta någon älg.» »Å, det är väl inte svårt att träffa ett så stort djur!» har jag ofta fått till svar. Om en 16- å 17-års pojke lyckas fälla en sådan, så blir den händelsen omtalad och prisad, men vad som ej blir omtalat och beivrat det är, då kulan träffar än här, än där i djuret, varav det förorsakas kanske flera veckors svårt lidande, innan det slutligen dukar under av skadan och dör. Under förliden höst syntes en sårad älg ströva omkring i min hembygds skogar. Han hade blivit träffad av en kula i nosen, som hade splittrat överkäken, så att den och mulen formligen hängde på sidan av huvudet. Den stackars älgen kunde varken äta eller dricka och var således alldeles prisgiven åt sitt öde. Vid ett tillfälle sågs han begiva sig ut i en sjö i skogen för att försöka släcka sin törst, men då han på grund av skadan ej kunde dricka, plaskade han i vattnet med både huvudet och fötterna, så att vattnet yrde omkring honom, och gav på så sätt likasom tillkänna sin förtvivlan. Om någon vecka hittades han död i skogen. Jag satte mig i förbindelse med en skogvaktare med förfrågan, om han visste, vilket av traktens jaktsällskap, som sårat denna älg. Han berättade då, att han hört ett visst sällskap, som var ute på jakt, då en älg kom inom skotthåll för en av jägarna. Han siktade, men geväret klickade, och skottet gick ej av. Älgen, som ej anade faran, gick in och ställde sig i skydd av buskar och småskog. Den nämnda skytten såg några otydliga konturer av honom och sköt likasom på måfå och med nämnda påföljd. En annan händelse, som en jägare berättade för mig, och som också inträffade i höstas, visar även den, att det är dåligt beställt med humaniteten på jaktstigen. Ett sällskap jagade en älgko, som hade två små kalvar, vilka voro sent födda, och som troget följde modern under janten hack i häl, som man brukar säga. Älgkon fälldes och de två kalvarna stannade där vid sin stupade mor. Och sedan, under det att älgkon slaktades, uppehöll sig kalvarna i närheten som åsyna vittnen. De sågos vidare under en längre tid uppehålla sig just på den plats, där modern stupat, liksom väntande att återse henne. Flera liknande exempel kunde anföras, men det sagda må vara nog.

Av vad jag här sagt framgår enligt mitt förmenande först och främst, att de som idka jakt böra, i viss utsträckning åtminstone, äga kompetens, humanitet och ansvarskänsla. Vidare är det tydligt, att det behövs propaganda, bevakning och jaktvård, men för att detta skall kunna bli effektivt fordras pengar, och då blir frågan den, vem som skall släppa till dessa. Det är ju rimligt begärt, att de, som idka och äro intresserade av jakt, böra erlagga en slags jaktvårdsavgift, och det är ju också detta motionären föreslår. Det

Ang.
införande av
jaktvårds-
avgifter.
(Forts.)

Ang.
införande av
jaktvårds-
avgifter.
(Forts.)

bör ju ej bli bortkastade pengar, ty genom god jaktvård stärkes villebrådsstammen, som i sista hand ju kommer jägaren till godo. En del av hundskatten kunde ju också tänkas användas för detta ändamål.

Ja, jag har tillåtit mig säga dessa ord med den förhoppning, att det ej dröjer alltför länge med jaktvårdens rationella ordnande i vårt land. I frågans nuvarande läge har jag, herr talman, intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 16.

Slutligen föredrogos vart för sig:

jordbruksutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av väckt motion om humanitär hänsyn jämväl vid slakten av vilda djur eller den s. k. jakten; och

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, II: 80, angående ändring i gällande föreskrift om grunderna för pålysning av husförhör eller förskrivning.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 17.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av väckt motion om införande av kyrkofullmäktigeinstitutionen; och

nr 12, i anledning av väckta motioner om minskning av riksdagsmännens antal m. m.;

statsutskottets

memorial, nr 43, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen samt till skrivbiträden vid beskickningar och konsulat; samt

utlåtanden:

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt bevarande i svensk ägo av vissa stenkolsfyndigheter å Spetsbergen; och

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den fortsatta avvecklingen av aktiebolaget kreditkassans av år 1922 engagemang;

bevillningsutskottets memorial, nr 20, angående särskild ersättning åt en tjänsteman hos bevillningsutskottet;

första lagutskottets utlåtande, nr 19, i anledning av väckt motion angående lagstiftning om rätt att företaga abort;

andra lagutskottets

utlåtande, nr 23, i anledning av väckta motioner angående en enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning; och

memorial, nr 24, angående arvode åt revisionssekreteraren S. Ekberg, vilken inom andra lagutskottet biträdd vid behandlingen av viss fråga;

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion, II: 403, angående vissa åtgärder i syfte att främja användandet av inhemskt arbete och inhemska varor; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion angående förnyad oktroj för Aktiebolaget Jordbrukarbanken; och

nr 6, i anledning av väckt motion om utredning angående landets tillgångar av för brytning och bearbetning lämplig granit m. m.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Jeppsson* under 3 dagar från och med den 18 innevarande mars.

§ 20.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 4 A, till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1928—1929 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.34 e. m.

In fidem
Per Cronvall.